

Мистецтво

УДК 741.02*кл2(075.2)
К17

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 28.03.2019 № 407)

ВИДАНО ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Створено відповідно до Типових освітніх програм початкової освіти,
розроблених під керівництвом *О. Я. Савченко, Р. Б. Шияна*

Ілюстрації та методичні малюнки художників
О. В. Калініченко, В. В. Садової

Умовні позначення

— створюємо зображення

— слухаємо музику

— міркуємо, відповідаємо

— співаємо, музикуємо

— творимо разом

— дивимося фільм

Навчальне видання

КАЛІНІЧЕНКО Олена Василівна
АРИСТОВА Людмила Сергіївна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної середньої освіти

Редактор *О. В. Осадча* Формат 84x108 ¹/₁₆.
Технічний редактор *Л. І. Аленіна* Ум. друк. арк. 11,760 + 0,525 форзац.
Комп'ютерна верстка *О. Б. Мурга* Обл.-вид. арк. 13,52 + 0,89 форзац.
Коректор *О. В. Севєрцева* Наклад 125 940 прим.
Зам. №.

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 6109 від 27.03.2018 р.

Віддруковано у ПРАТ
«Харківська книжкова фабрика «Глобус»»
61052, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

Адреса видавництва: 04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dim.com.ua

Калініченко О. В.

К17 Мистецтво : підруч. інтегрованого курсу для 2 класу закладів загальної
середньої освіти / О. В. Калініченко, Л. С. Аристова. — К. : Видавничий дім
«Освіта», 2019. — 112 с.

ISBN 978-966-983-005-0.

УДК 741.02*кл2(075.2)

ISBN 978-966-983-005-0

© Калініченко О. В., Аристова Л. С., 2019
© Калініченко О. В., художнє оформлення, 2019
© Видавничий дім «Освіта», 2019

Наша подорож світом Мистецтва триває!

На тебе чекають твої друзі — чарівниця Гармонія, королева Композиція, король Декор, королева Мелодія та король Ритм! Сподіваємося, що ти з радістю пізнаватимеш загадковий і чарівний світ Мистецтва! Тож бажаємо тобі незабутніх зустрічей із прекрасним, успіхів у творчості, приємних відкриттів!

1. Здрастуй, рідна школо!

Вітаю тебе! Промайнули літні канікули, і дзвоник знову кличе всіх на перший урок. Здрастуй, рідна школо! Здрастуй, чарівний світ Мистецтва!

Як хочеться запам'ятати цю мить, адже все так швидко змінюється! Озирнися. Що нового у твоїй класній кімнаті? Нумо прикрасимо її до Дня знань: розставимо квіти, розвісимо різнокольорові кульки!

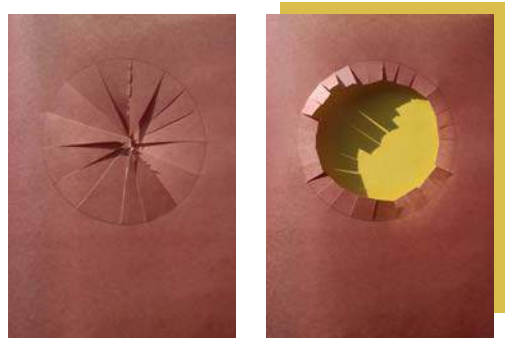
Розглянь світлину і запропонуй, як іще можна прикрасити клас.

Щоб зберегти пам'ять про цей святковий день, привітай свого друга або подругу листівкою, виготовленою власноруч (кольоровий, тонований папір; олівці, фломастери, маркери; за бажанням природні матеріали).

Варіант 1

Варіант 2

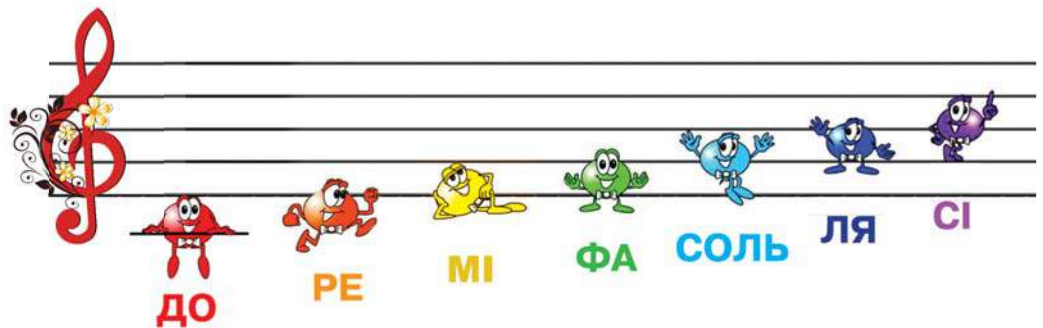
Якими творчими справами займаються митці у країні Образотворчого Мистецтва? Яка з них найбільше зацікавила тебе?

1. Здрастуй, рідна школо!

Шкільний дзвоник кличе на урок! Ось і музичний клас! А як змінилися твої музичні уподобання? Яка музика тобі до душі? А чи не хотілося б її записати? Королева Мелодія тобі допоможе!

Для запису музики використовують «музичні літери» — ноти. Їх лише сім:

Нотний стан починається ключем. **Скрипковий ключ** тримається внутрішнім завитком за другу лінійку нотного стану, де розташована нота соль. Тому його також називають **ключем соль**.

М. Скорик. Мелодія (скрипка; фортепіано; бандура).

Яка за характером ця мелодія? Покажи жестами, як вона рухається. Чи відрізняється виконання цього твору на різних музичних інструментах?

Інструментальна музика — музика, яку виконують на музичних інструментах.

ЗДРАСТУЙ, РІДНА ШКОЛО!

Музика А. Олейнікової

Слова Н. Іванової

У са - доч - ках на де - ре - вах яб - лу - ка до - стиг - ли,
 сер - пень їм чер - во - ні щіч - ки пен - злем зма - лю - вав.
 Вліт - ку ми від - по - чи - ва - ли, ба - ви - ли - ся в іг - ри,
 а шкільний спі - ву - чий дзво - ник вже на нас че - кав. *Приспів:* Про - ми - ну - ло
 лі - то враз, зу - стрі - ча - є шко - ла нас, ці - ле мо - ре кві - тів,
 сон - це у бла - ки - ті. Дзво - ник за - спі - ва пі - сень у та - кий чу -
 до - вий день, по - руч дру - зів ко - ло, здрас - туй, рід - на шко - ло!

2. Наша вчителька обійми розкрива, як мати, посміхаються завзято всі книжки до нас.

Разом з друзями науки будемо вивчати, знову ми одна родина, знову дружний клас.

Приспів.

Придумай загадки про ноти і загадай їх своїм однокласникам й однокласницям. Зіскануй QR-код і послухай. Про яку ноту тобі розповів відеоролик?

2. Здрастуй, рідна школо!

Щоранку дорогою до школи учні милуються красивими деревами. Хтось — розкішними каштанами у парку, хтось — ніжними липами на своїй вулиці, а когось зустрічає розлогий дуб або вітає струнка ялина.

У країні Образотворчого Мистецтва чимало творів, на яких намальовано дерева. У королівстві **Графіки** їх зображають зазвичай чорно-білими.

Щоб провести чіткі лінії, промалювати деталі, застосовують графітні олівці, фломастери, маркери, кулькові й гелеві ручки. Передати м'якість і ніжність зображуваного допомагають вуглина, крейда, кольорові й воскові олівці, пастель.

Порівняй зображення дерев, виконані пастеллю і гелевою ручкою.

Розглянь графічні матеріали.

Гелева
ручка

Воскові олівці

Фломастер

Маркер

Пастель

Намалюй дерево, яке вітає тебе дорогою до школи
(білий або тонований папір, фломастер чи вуглина).
За бажанням доповни малюнок паперовими пташками.

Поекспериментуй, малюючи дерева на асфальті
кольоровою крейдою.

2. Здрастуй, рідна школо!

Який чудовий ранок! Заплющ очі і пригадай, що ти бачиш дорогою до школи. Які мелодії чуєш? Можливо, тебе супроводжує спів пташок, шерхіт листочків на деревах...

Е. Гріг. Ранок (у виконанні на фортепіано; у виконанні симфонічного оркестру).

Який ранок ти уявляєш, слухаючи музичний твір? Як змінювалися мелодія і гучність музики? Уяви себе художником/художницею: якими кольорами можна зобразити ранок? Як називається музика, що звучить у виконанні музичних інструментів?

Мелодія може рухатися вгору і вниз, звучати повільно і швидко. За її допомогою композитор виражає свої думки та почуття.

Досліди, як рухається мелодія твору.

Наспівай мелодію музичного твору «Ранок» на склад «ла».

Вокальна музика — музика, яку співають.

Виконай пісню «Здрастуй, рідна школо!» з рухами.

М/ф «Школа зайців».

Уяви себе композитором/композиторкою і наспівай мелодію вечора. Який її характер? Вона буде гучною чи тихою?

3. Осінні враження

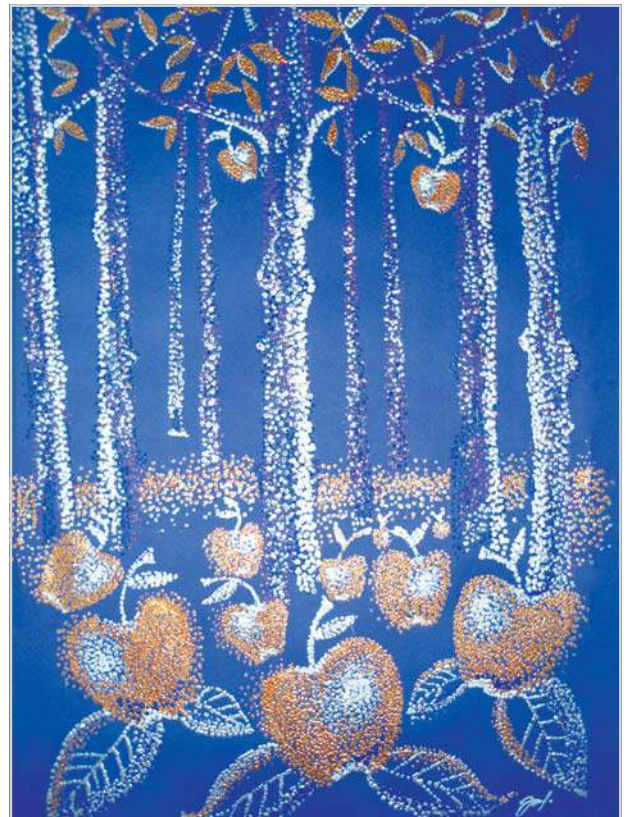

Сьогодні у країні Образотворчого Мистецтва свято врожаю. Усі радіють, співають, танцюють. На честь свята художники-графіки зобразили дари осені не тільки чорно-білими, а й кольоровими. Їхні помічники — **точка, лінія, штрих і пляма**.

Точка, лінія, штрих і пляма — основні засоби виразності графіки.

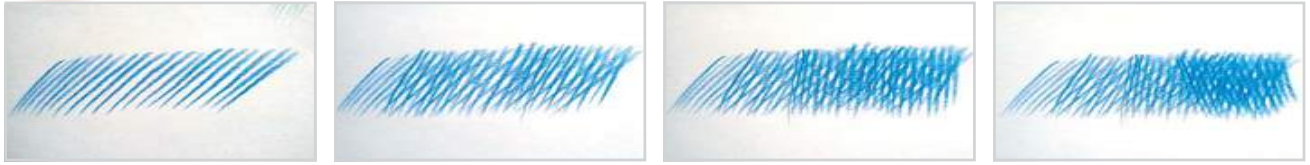

Знайди на ілюстраціях основні засоби виразності графіки та назви їх.

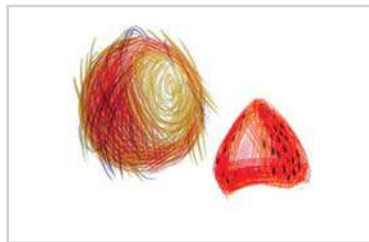

Розглянь, у якій послідовності виконують штрихування.

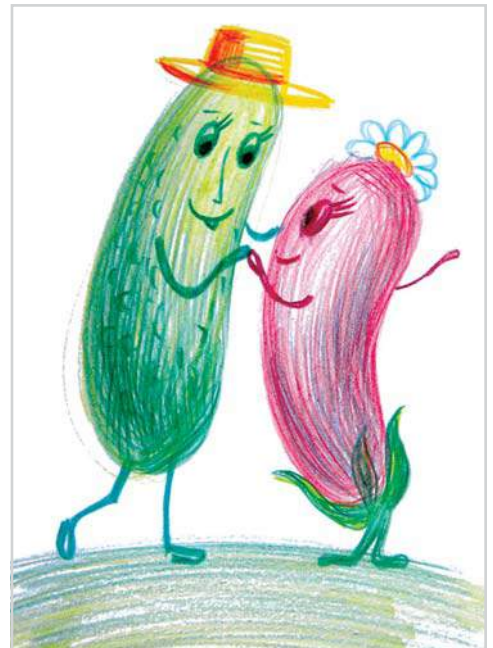

Намалюй фрукти, овочі або ягоди у вигляді веселих танцівників на святі врожаю (кольорові олівці). Застосуй штрихування.

Варіант 1

Варіант 2

Досліди, як зображено дари осені на ілюстраціях у твоїх книжках, зокрема в підручниках.

3. Осінні враження

Осінь — пора збору врожаю. Здавна на допомогу хліборобам приходили пісні. Їх автором є народ, тому вони отримали назву народні пісні. Їх виконують під час різних свят і обрядів. Наприклад, під час жнив — жнивварські пісні.

Календарно-обрядові пісні — це пісні, які виконують під час народних обрядів, приурочених до календарних свят.

Українська народна пісня «Вийшли в поле косарі» (у виконанні дитячого хору; у виконанні чоловічого хору).

Який характер пісні, яку ти щойно послухав/послухала у виконанні дитячого хору? Чи змінився її характер у виконанні чоловічого хору? Про що йдеться у пісні? Чи спонукає вона до праці?

Виконай пісню в ролях.

ДВА ПІВНИКИ

Українська народна пісня

Два пів - ни - ки, два пів - ни - ки го - рох мо - ло - ти - ли, дві ку - роч - ки
чу - ба - роч - ки до мли - на но - си - ли. Цап ме - ле, цап ме - ле,
ко - за під - си - па - є, а ма - лень - ке ко - зе - нят - ко на скри - поч - ці гра - є.

2. Танцюй, танцюй, козуленько,
ніженьками туп, туп,
татусенько з матусею
надеруть нам круп, круп.

А вовчок-сірячок
з лісу виглядає,
ухопив він козенятко
та й далі тікає.

Які події відбуваються в пісні? Поміркуй, у яку пору року її доречно виконувати. Чому?

4. Осінні враження

Ти вже знаєш, що природа надихає митців. У королівстві **Живопису** художники зображають її красу фарбами: акварельними, гуашевими, акриловими, олійними.

Порівняй осінні квіти на картинах. На якій переважають теплі кольори, а на якій — холодні? Назви ці кольори. Як вони вплинули на твій настрій?

Намалюй айстри або хризантеми, кольори яких покращать твій настрій (гуаш). Застосуй штампування.

Варіант 1

Варіант 2

Поцікався у рідних, які кольори докільля сприяють їхньому гарному настрою. Обговори з ними, як настрій впливає на здоров'я.

4. Осінні враження

Полями, лісами, містами і селами тихо йде осінь... Листочки кружляють і виконують свій танець, а вітерець співає пісню. Інколи накрапає дощик...

Заплющ очі й уяви осінній краєвид.

Який танок виконує королева осені — швидкий чи повільний? Яку мелодію вітру ти уявляєш — сумну чи веселу? Чи може музика розповісти нам про осінь?

П. Чайковський. Осіння пісня.

Якою є щойно прослухана тобою музика — вокальною чи інструментальною? Чому цей твір назвали піснею? На якому інструменті його виконують? Про що може розповісти ця музика, якщо мелодію заспівати зі словами?

ТРИВАЛОСТІ НОТ

- **ціла** (дуже довга нота)
- **половинна** (довга нота)
- **четвертна** (коротка нота)
- **восьма** (дуже коротка нота)

Ритм — це чергування коротких і довгих звуків.

КАП-КАП

Слова і музика *Н. Май*

2. Крапельки сріблясті, сонечка привіт,
умивають рясно цілий білий світ.
Всім навколо сумно, я одна сміюсь,
я дощу ні краплі не боюсь.

Уяви, що пішов дощик. Ти чуєш його музику? Пострибаймо під дощиком! Вигадай мелодію і проплескай ритм дощу.

5. Барвисті ритми

Чарівниця Гармонія привела тебе на казкову галявину, де ростуть барвисті квіти різних форм. Одного разу злий чаклун вирішив знищити всі кольори, щоб мешканці країни Образотворчого Мистецтва не могли милуватися красою рослин. Він перетворив колір квітів на чорний. Але чарівниця Гармонія упізнала кожну квітку за її силуетом, а принц Декор розфарбував їх у яскраві кольори. Так разом вони перемогли злого чаклуна.

Силует — узагальнене площинне зображення предмета, виконане одним кольором.

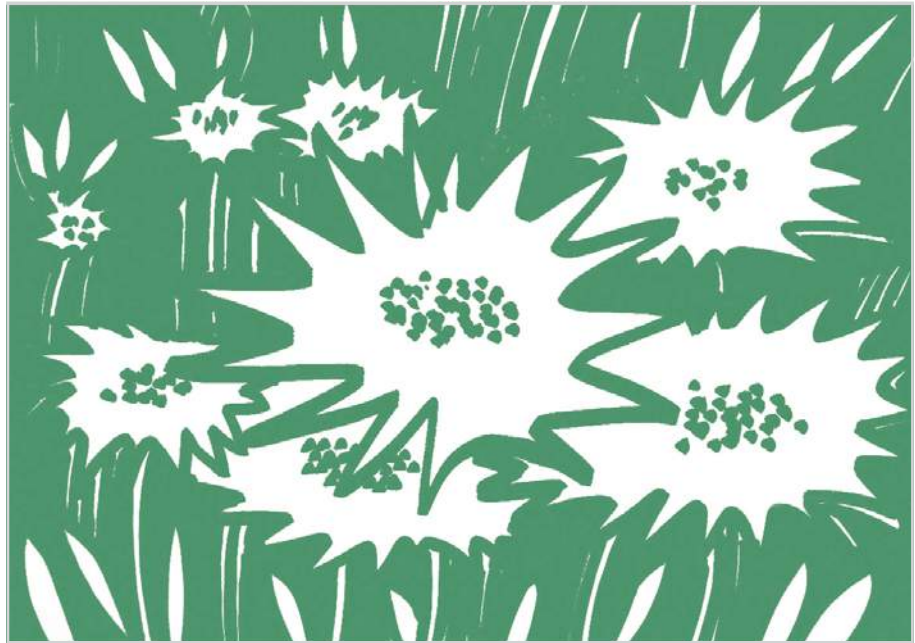
Упізнай квітку за її силуетом.

Створи малюнок «Танок квітів». Квіти зобрази у вигляді силуетів (фломастери, маркери).

Варіант 1

Варіант 2

Придумай гру з тінями «Казкові силуети».

5. Барвисті ритми

Привіт! Запрошую тебе до веселого танцю. Ти чуєш, яка лунає музика? Це гуцули виконують запальний чоловічий танець **аркан**.

Український народний танець «Аркан».

Який настрій викликає музика цього танцю? На яких музичних інструментах його виконують?

Зверни увагу, як танцівники з топірцями в руках рухаються колом або півколом.

Розглянь картину. Що на ній незвичного у виконанні танцю можна побачити? Порівняй український народний танець аркан із популярним грецьким танцем сиртакі, який було створено спеціально для кінофільму «Грек Зорба». Що у них схоже, а чим вони різняться?

Виконайте пісню з рухами.

ТАНОК КАЧЕНЯТ

Французька народна пісня

1. На дотепне каченя бути схожим хочу я,
бути схожим хочу я щодня, щодня:
чепурити хвостик свій буду я під дружній спів,
буду я під дружній спів «кря-кря-кря-кря»!

2. Бо природа хороша та погода хороша,
ти співай, моя душа «кря-кря-кря-кря»!
Навіть товстий бегемот, величезний бегемот
також розкриває рот, гудить «кря-кря»!

Приспів:

Знов маленьким стати хочу я на мить!
Всі ми каченята, тому в житті нам
завжди щастить!

3. На грайливе каченя бути схожим хочу я,
бути схожим хочу я щодня, щодня!
Навіть бабцю з дідусем вже нічого не спасе —
каченятам вслід усі кричать «кря-кря»!

4. Сонце, небо, річка, дім закружляли в танці тім,
закружляли в танці тім щодня, щодня,
разом з ними бегемот, хоч не знає навіть нот,
також відкриває рот, гудить «кря-кря»!

Приспів.

5. На веселе каченя бути схожим хочу я,
бути схожим хочу я щодня, щодня!
Всі повторюйте танок — найдотепніший урок,
найдотепніший урок. «Кря-кря-кря-кря»!

6. Краще танцю не знайти, легше танцю не знайти,
тож танцюй його і ти щодня, щодня!
Нумо, гляньте: бегемот, величезний бегемот
як танцює без турбот! «Кря-кря-кря-кря»!

Приспів.

6. Барвисті ритми

У природі все існує у певному ритмі. День і ніч змінюються ритмічно. Ритм відчувається у розташуванні пелюсток квітів, листочків на гілках.

Ритм — повторення однакових частин у художньому творі.

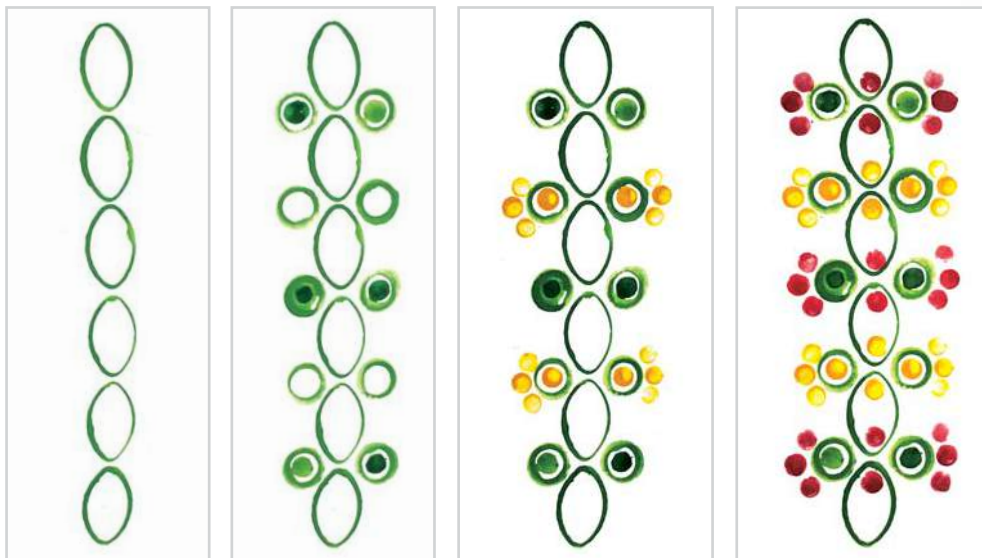
Розглянь орнамент на українському рушнику. Знайди ритмічне повторення.

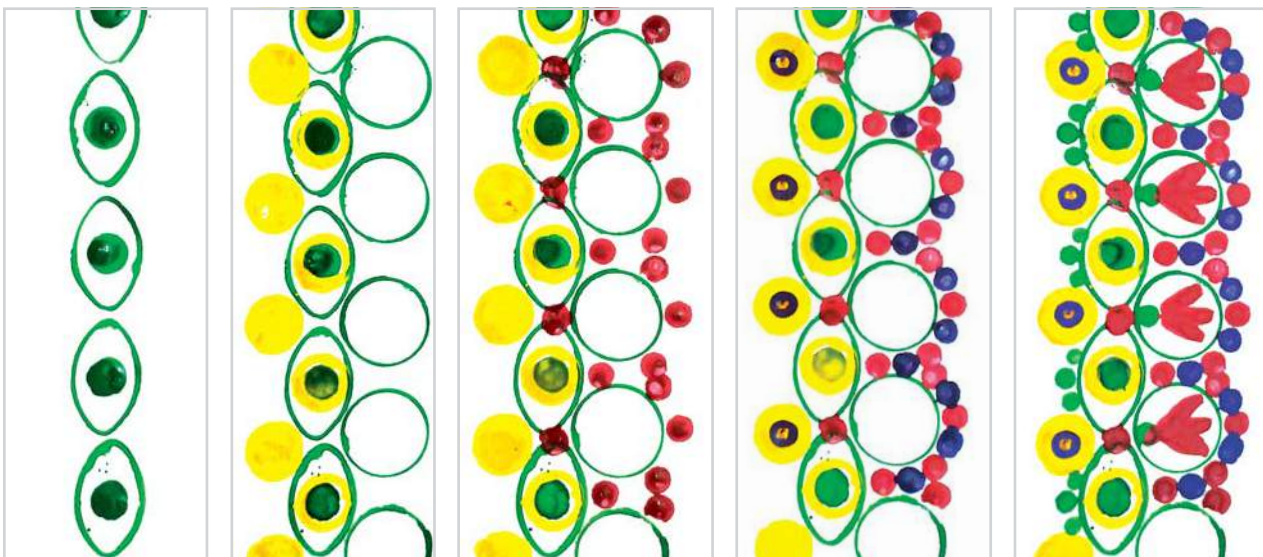

Створи орнамент для рушника (гуаш). Застосуй штампування. Поміркуй, які побутові предмети можна для цього використати.

Варіант 1

Варіант 2

Поспостерігай за ритмами навколо. Наведи приклади ритму в оздобленні побутових речей.

6. Барвисті ритми

Сьогодні помандруємо до Європи! Навідаємо наших сусідів — чехів та поляків.

Чеська **полька** подобається всім завдяки життєрадісному і бешкетному характеру. Цей танець виконують в усіх європейських країнах.

Польський танець **мазурка** отримав свою назву від мазурів — жителів Мазовії. Саме тут він з'явився. А ще його називають танцем поривчастих рухів. Як гадаєш чому?

Польку і мазурку танцюють у парах.

Полька

Мазурка

Й. Штраус (син). Полька «Піцикато».

Ф. Шопен. Мазурка (ор. 7, № 1, сі-бемоль мажор).

Темп — це швидкість виконання музичного твору.

Який настрій цих танців? Який їх темп? Придумай виразні рухи до цієї музики. Послухай і проплескай ритм польки.

Визнач характер польки і мазурки. Скористайся підказкою.

ЖВАВИЙ

ЕНЕРГІЙНИЙ

ПЛАВНИЙ

ПОВІЛЬНИЙ

ГРАЦІЙНИЙ

Нотка втомилась,
співать перестала,
ластівку-паузу
в гості позвала.

Пауз багато існує, ти знай!
Це — знак мовчання. Запам'ятай!

четвертна

восьма

Пауза — позначка мовчання у музиці.

Пограйте в парах у музичне лото. Знайдіть у музичних фрагментах паузи й озвучте їх складами «ла-а» або «ла».

Вибери музичний інструмент. Створи ритмічний супровід до танців, музику до яких ти послухав/послухала на уроці.

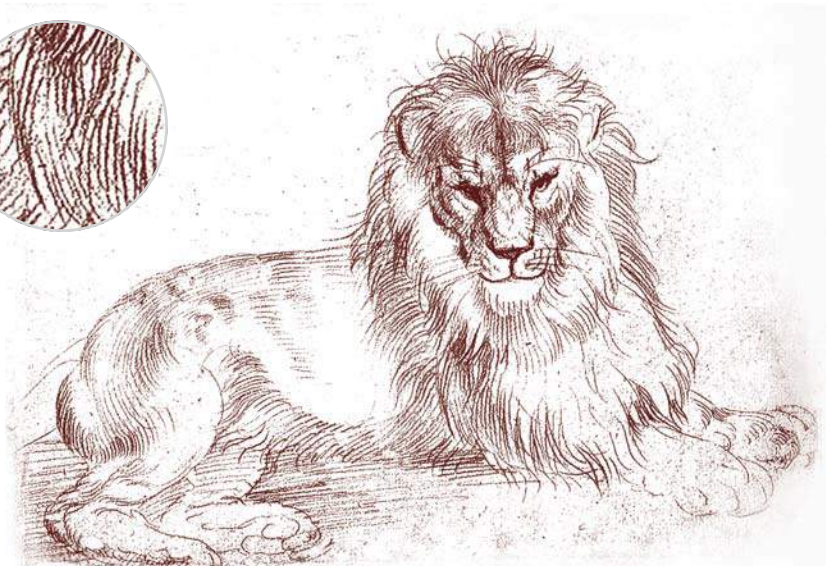
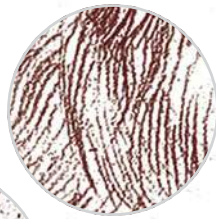
Вивчаємо ноту «ре».

7. Світ тварин у мистецтві

У країні Образотворчого Мистецтва є свої улюбленці. Це — тварини. Художники зображають їх за допомогою різних матеріалів. Іноді митці виконують швидкі **замальовки** тварин, передаючи виразними лініями їхні характерні риси.

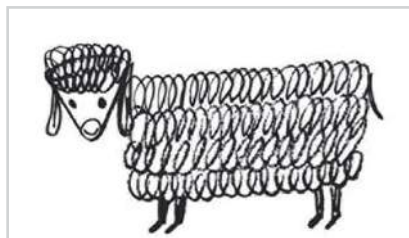
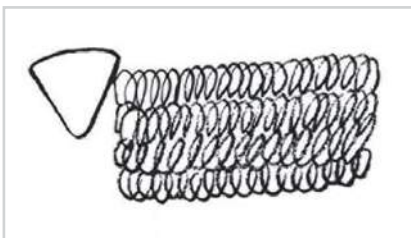
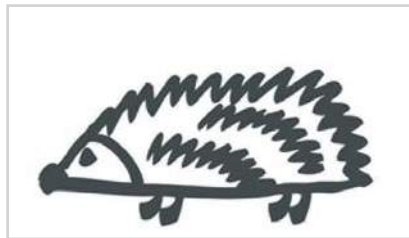
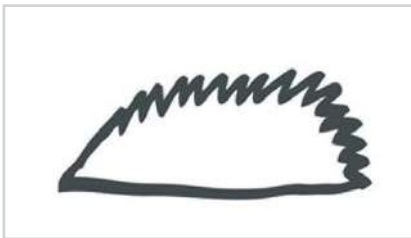
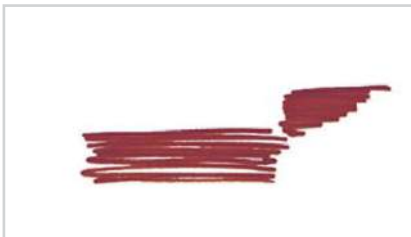
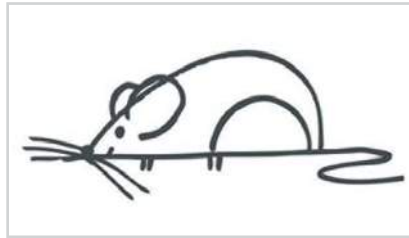
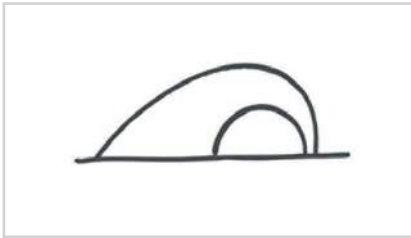

Зверни увагу на виразність ліній, якими художник зобразив лева.

Виконай замальовки тварин. Намагайся передати їхні характерні риси за допомогою різних ліній (графічні матеріали на вибір).

Пригадайте вірші про тварин. Розкажіть їх друзям. Обговоріть, чому і як потрібно оберігати тварин.

7. Світ тварин у мистецтві

Чи доводилося тобі бувати у зоопарку? Нумо вирушимо не до звичайного, а до музичного зоопарку! Слухай музику і уявляй тварин.

К. Сен-Санс. Королівський марш Лева.

Марш — це музичний твір, під який крокують.

Який характер твору «Королівський марш Лева»? Яка мелодія цього твору — плавна чи стрибкоподібна? Що ти уявляєш, слухаючи його?

Розглянь малюнки і поміркуй, який із них співзвучний прослуханій музиці. Спробуй зімпровізувати рухи, що нагадують урочисту ходу Лева.

Фанфари — музичні фрази урочистого або войовничого характеру.

Порівняй лева з музичного твору з героєм мультфільму Волта Діснея «Король Лев».

ПАПУГА-МАНДРІВНИК

Слова і музика З. Еманової

Я птах ве - се - лий, гар - ний і зав - зя - тий, у - тік від ха - зя - їв, у - тік із
ха - ти, шу - ка - ю я при - го - ди у будь - я - ку по - го - ду, шу - ка - ю я при - го - ди! Па -
па - па - па - па - пу - га, а - га, а - га, по - го - во - ри - ти лю - бить, а - га, а - га. Па -
па - па - па - па - пу - га, а - га, а - га, по - го - во - ри - ти лю - бить, а - га, а - га.

2. Нарешті з дому вирвався на волю,
тепер я налітаюся доволі,
шукаю я пригоди у будь-яку погоду,
шукаю я пригоди!

Приспів.

Вибери музичні інструменти, на яких виконують «Королівський марш Лева».

8. Світ тварин у мистецтві

У королівстві **Скульптури** вулиці та площі, сквери і парки прикрашені красивими скульптурами. Їх створили митці з дерева, каменю, металу. Серед них є кругла скульптура, яку можна роздивитися з усіх боків. А от **рельєф** розглядають тільки з одного боку.

Рельєф — скульптурне зображення, виконане на площині.

Визнач, на якій світлині зображено рельєф.

Розглянь рельєф лева — короля звірів, виконаний з каменю.

Створи рельєфне зображення веселого левенятка із фруктів, овочів, ягід тощо.

У вільний час потренуйся створювати оригінальні зображення тварин із продуктів, корисних для здоров'я.

8. Світ тварин у мистецтві

Наша подорож зоопарком триває.

Чи знаєш ти, що тварини можуть спілкуватися різними за висотою звуками. У звучанні музичного інструмента та людського голосу розрізняють високий, середній і низький **регістри**.

Прислухайся до довкілля і досліди, хто які звуки видає.

К. Сен-Санс. Персонажі з довгими вухами.

У якому регістрі звучить прослухана тобою музика? Чергуванням яких за тривалістю звуків композитор передав крик тваринок? Вибери малюнок, на якому зображено персонажа цього музичного твору. Чому ти так вважаєш?

Вибери слова для визначення щойно прослуханої музики.

СУМНА

ВЕСЕЛА

МУЖНЯ

ЛЕГКА

ТРИВОЖНА

Вибери музичний інструмент, який передає «мову» цієї тварини.

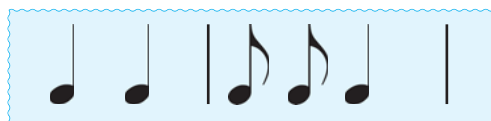
Виконай пісню «Папуга-мандрівник» з рухами.

М/ф «ЧоМуха — Чому папуги розмовляють?»

Пограйте в парах у ритмічне лото. Виготовте картки із зображенням довгих та коротких звуків. Проплескайте ритми.

Вигадай танець тваринки, яку можна побачити в зоопарку. У якому регістрі буде звучати ця музика?

9–10. У мистецтві завжди лад

У країні Образотворчого Мистецтва завжди лад. Королева Композиція дбає про те, щоб мистецький твір був гарним, а всі його частини разом утворювали гармонію.

Роль композиції у картині та скульптурі така значна, що сам твір мистецтва також називають **композицією**.

Розглянь скульптурні твори. Порівняй їх композиції. Як розміщені персонажі? Що їх об'єднує? Вони перебувають у русі чи в спокої?

Виліпи кумедного ведмедика (пластилін).

Розгляньте скульптури ведмедів у парку. Об'єднайтеся у пари і створіть із виліплених фігурок спільну композицію «Ведмеді-друзі» (пластилін, природні матеріали). Придумайте про них гру-пантоміму.

Чи прагнеш ти ладу й гармонії у стосунках із друзями й рідними?

9–10. У мистецтві завжди лад

Основу мелодії становлять не лише музичні звуки — **звукоряд**, а й **лад**.

Лад — це співдружність, узгодженість музичних звуків. Від нього залежать характер і настрої музики, яку ти слухаєш. Головними ладами в музиці є **мажор** і **мінор**. Мажор — радісний, сонячний, світлий лад, а мінор — сумний, журливий.

В. Косенко. Не хочуть купити ведмедика.
В. Косенко. Купили ведмедика.
Л. Бетховен. Весела. Сумна.

Який характер цієї музики? Який настрої вона викликає у тебе? Який із цих творів написано в мажорі, а який — в мінорі? Вибери слова, що характеризують мажор.

ЗАТЕМНЕНИЙ **СОНЯЧНИЙ**
ЯСКРАВИЙ **ЖУРЛИВИЙ**
СУМНИЙ **СВІТЛИЙ**

Який, на твою думку, настрої у намальованого ведмедика? Запропонуй назву картини.

ХТО СПІВАЄ

Музика і слова Ю. Поплавської

На экс-кур-сі - ю по-ра, вже зіб-ра-лась діт-во-ра. Ну - мо друж-ньо всі у гай,
 хто там спить, не від-ста-вай. Ну - мо друж-ньо всі у гай, хто там спить, не
 від-ста-вай! Со-неч-ко яс - кра - ве, лис-тя зо-ло - та - ве, кві-ти ча-рив - ні -
 19 рід - не все ме - ні. //ні! //ні!

2. Аж прийшли ми у лісок.
 Чийсь лунає голосок.
 Оченят не відкривай,
 хто співає, відгадай.

(Двічі)

Виконайте ритм на музичних інструментах.

Поміркуй, які звуки можна почути в лісі. Вигадай музичний інструмент, який зможе передати звуки природи. За бажанням створи його з підручних засобів.

Пограйте у групах у гру: співайте по черзі пісню і грайте на уявному музичному інструменті.

11. Мистецькі подорожі

Уява митця може перенести нас у далекі космічні світи, на незвідані планети.

Пофантазуй і ти. Уяви себе космонавтом-дослідником. Які краєвиди на далеких планетах? Якого кольору там небо і сонце? Порівняй, як художники зобразили фантастичні, тобто придумані, краєвиди.

Намалюй композицію «Барви далекої планети» (гуаш).

З допомогою рідних знайди в Інтернеті зображення КОСМІЧНИХ СВІТІВ.

11. Мистецькі подорожі

Космічна подорож триває! І сьогодні ми вирушимо до Місяця! На тебе чекають дивовижні відкриття!

А.-Ф. Марескотті. Негреня в місячному сяйві (із циклу «Ескізи»).
К. Дебюссі. Місячне сяйво (у виконанні на вібрафоні).

Відчуй настрій творів. Як звучала мелодія? Зімпровізуй пластичні рухи під музику. Вони будуть плавними чи стрибкоподібними? Вибери слова, що характеризують звучання вібрафона.

ПРОЗОРЕ

СВІТЛЕ

БУРХЛИВЕ

РІШУЧЕ

НІЖНЕ

ПЛАВНЕ

УРОЧИСТЕ

ЯСКРАВЕ

ЗИМОВІ СВЯТА

Музика і слова А. Сологуба

2. Вже на небі перша зірка людям сповіщає,
що Святвечір в кожну хату знову завітає.
Різдество Христове, Різдество Христове дітвора чекає.
Різдество Христове, Різдество Христове до нас завітає.
3. Під віконцями щедрівка дзвінко залунає,
подаруночки господар в кошик наскладає.
Знову Щедрий вечір, знову Щедрий вечір дітвора чекає.
Знову Щедрий вечір, знову Щедрий вечір до нас завітає.
4. Хай до кожної оселі свято завітає,
бо його уся малеча цілий рік чекає.
Новорічне свято,
новорічне свято дітвора чекає.
Новорічне свято,
новорічне свято до нас завітає.

Створіть музичний супровід ходи святого Миколая.

12. Мистецькі подорожі

Чи доводилося тобі відвідувати музей? У художніх музеях зберігають колекції творів мистецтва різних країн та епох. У просторих залах на стінах висять картини, на підлозі або на спеціальних підставках стоять скульптури. Під склом у вітринах розміщено невеличкі експонати.

У музеях проводять цікаві екскурсії, зустрічі з митцями.

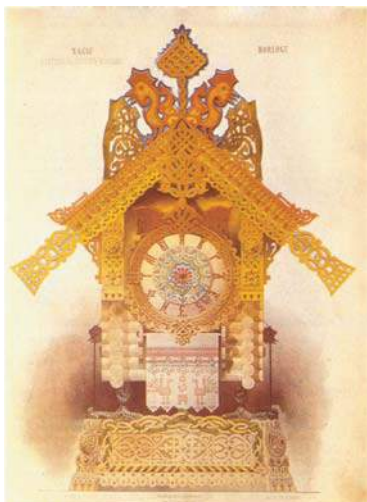

Переглянь відеоекскурсію залами Музею сучасного мистецтва України.

Влаштуйте виставку малюнків вашого класу. Вставте свої роботи у власноруч виготовлені рамки. Розмістіть виставку у шкільній актовій залі.

12. Мистецькі подорожі

Сьогодні чарівниця Гармонія запрошує тебе відвідати незвичайну виставку. Картини на ній — музичні.

Одного разу композитор Модест Мусоргський відвідав виставку друга — художника Віктора Гартмана. Свої враження він передав у музиці.

М. Мусоргський. Сюїта «Картинки з виставки»: «Хатка на курячих ніжках»; «Балет пташенят, що не вилупились».

Який характер цих творів? У якому темпі їх написано? Охарактеризуй ритм: він стрибкоподібний чи рівномірний? Чому композитор назвав п'єсу балетом?

Сюїта — музичний твір, який складається з кількох частин, поєднаних однією темою.

Виконай пісню «Зимові свята».

«Оживить» пісню за допомогою жестів, які звучать: плесканням у долоні, клацанням пальцями, тупотінням тощо.

13. Зимові фантазії

Ось і настала зима. Вона змінила все навкруги: вкрила землю білосніжним пухким покривалом, огорнула дерева іскристим інеєм, скувала річки й озера синьо-зеленим льодом. Потім розписала вікна дивовижними візерунками, у яких ніби застигла віхола. Щоб усі побачили, яка вона вправна мисткиня.

Помилуйся зимовим краєвидом. Які відтінки холодних кольорів переважають на картині?

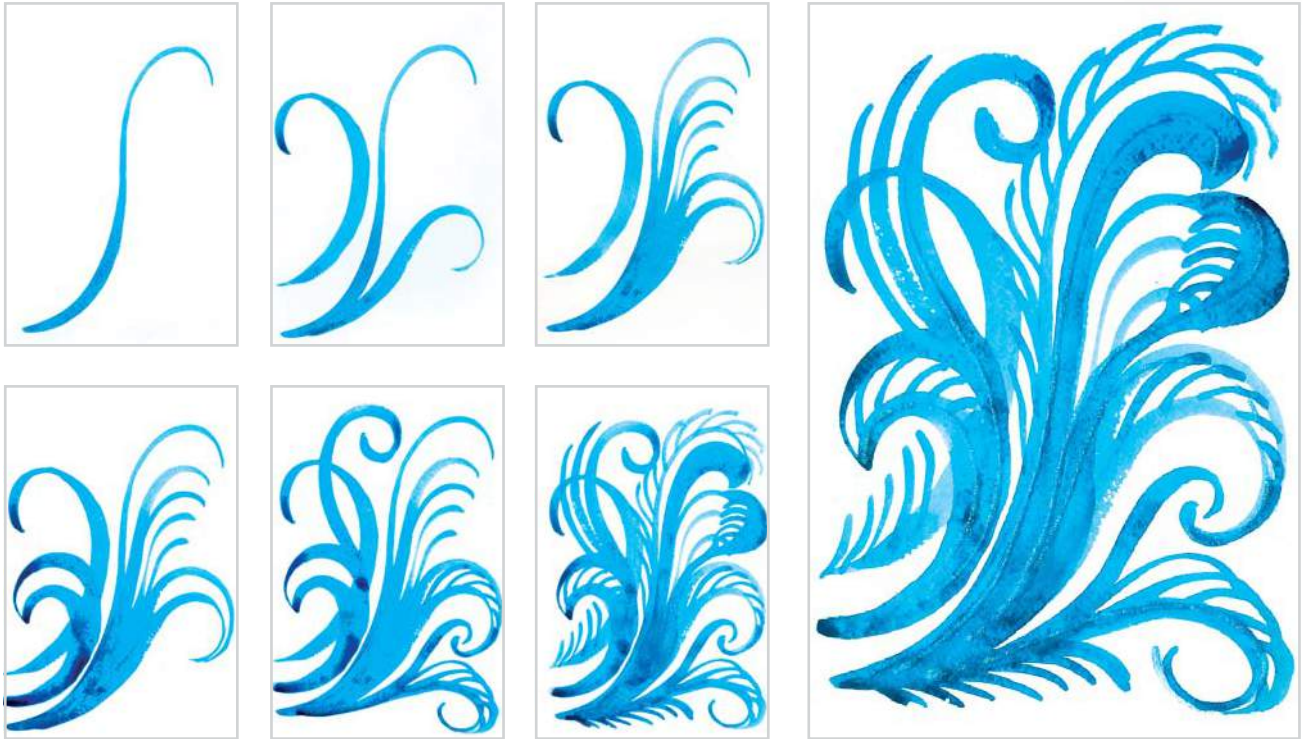

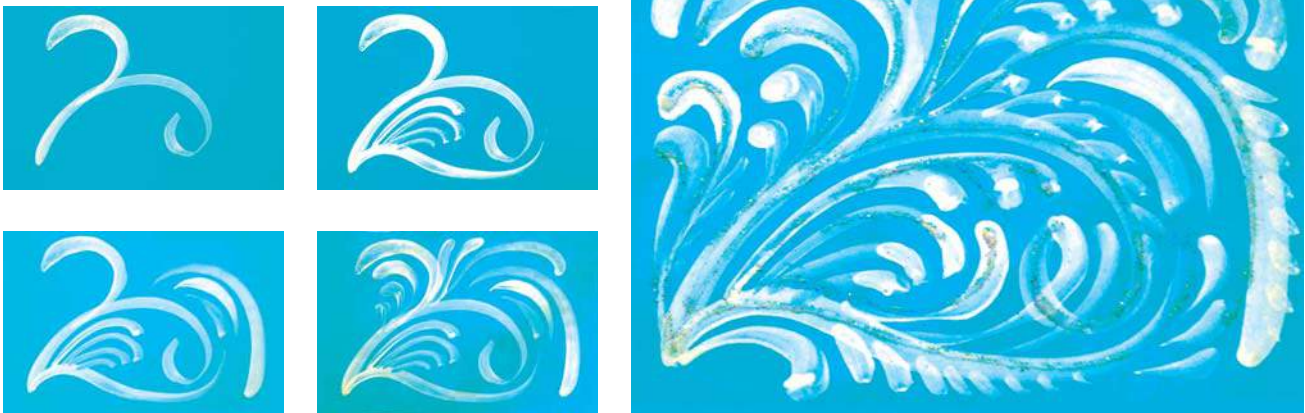
Намалюй композицію «Зимові візерунки на вікні» (акварель або гуаш). За бажанням прикрась її блискітками.

Варіант 1

Варіант 2

Досліди, як змінилися кольори природи із приходом зими.

13. Зимові фантазії

Ось і зима вже крокує планетою. Природа одягла чарівне вбрання. Наближаються зимові свята! Нумо поринемо в зимову казку!

Е. Гріг. «У печері гірського короля».

Розкажи про свої враження від музики. Уяви казкових мешканців гірської печери. Вони великі чи маленькі? Як вони рухаються? Який темп музики? Чи змінювалася її динаміка?

Ж. Колодуб. Троль (із сюїти «Снігова Королева»).

Які засоби музичної виразності передають характер троля? Він добрий чи злий? У якому темпі звучала п'єса? Чи змінювалася її динаміка? Покажи пальчиками рук рух казкових героїв.

Динаміка — сила звучання музики.
Її позначають знаками **f** (гучно) і **p** (тихо).

БІЛА КАЗКА

Музика О. Янушкевич

Слова М. Ясакової

1. Нам з дитячих мрій казку білу
вітер-сніговій знов навіяв.
Віхола її закружляла.
Привітала зимонька, привітала. (Двічі)

Приспів:

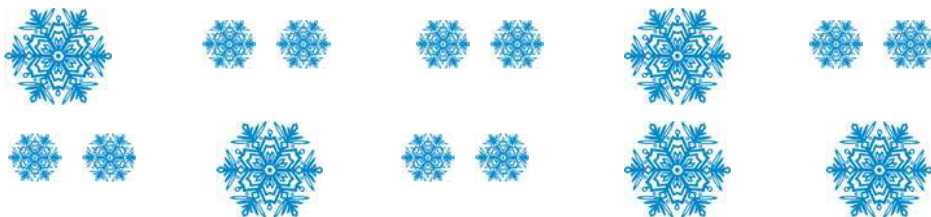
Рік новий — рік надій.
Вірних друзів щире слово.
Білий сніг, радість, сміх,
новорічна ніч казкова.
Це для вас, це для нас
ялинкове диво.
Це для вас, це для нас
дружба засвітила. (Двічі)

2. Вітер-сніговій, казка біла
Нас у рік Новий всіх здружила.
Принесла тепло нам на свято.
Ми багаті друзями — нас багато. (Двічі)

Приспів.

Пограйте в парах у ритмічні сніжинки. Вигадайте мелодію і проплескайте ритм завірюхи.

Вивчаємо ноту «мі».

14. Зимові фантазії

Наближається Новий рік — час чудес та здійснення мрій і бажань. Здається, що під час новорічного свята персонажі казок оживають.

Художники, які ілюструють книжки, допомагають дітям уявити казкових персонажів, зануритися у світ пригод.

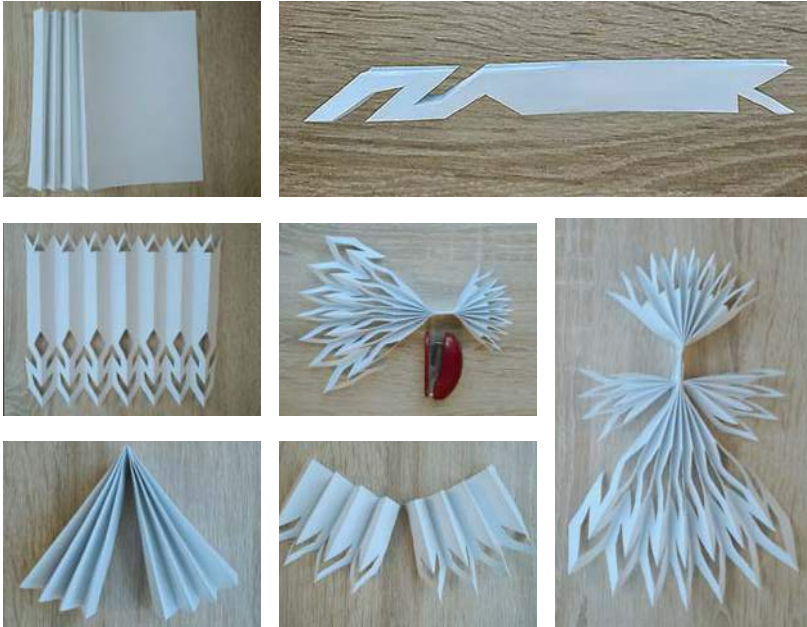
А якою ти уявляєш Снігову Королеву з відомої казки? Порівняй, як по-різному зобразили її художники.

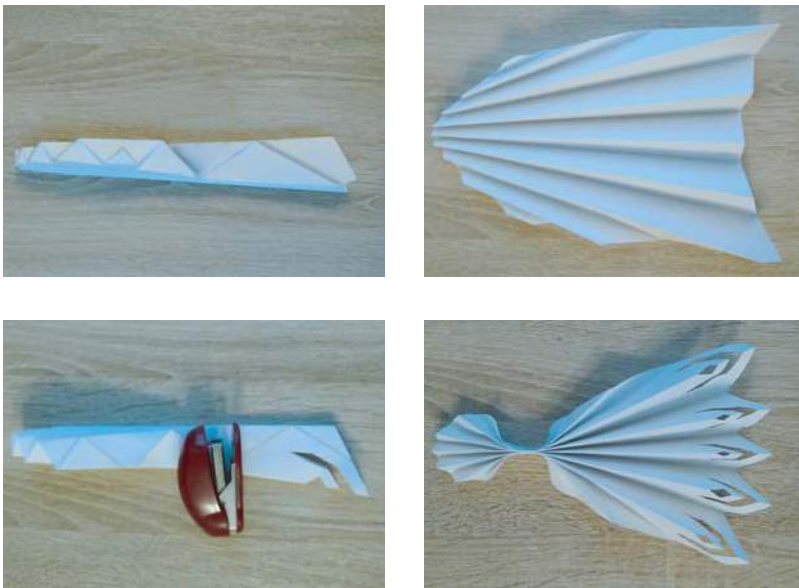

Пофантазуй і створи зображення Снігової Королеви (паперопластика).

Варіант 1

Варіант 2

Виготов рамку для своєї композиції. Подаруй її рідним чи друзям.

14. Зимові фантазії

Зимова казка продовжується. Герої казок оживають у музиці! Сьогодні ти відвідаєш палац Снігової Королеви і потрапиш на гостини до незвичної бабусі!

Ж. Колодуб. Снігова Королева (із сюїти «Снігова Королева»).
Л. Іваненко. «Бабуся Ягуся».

Якими музичними засобами композитори передають характери Снігової Королеви та Баби Яги? Порівняй цих музичних героїв із малюнками художників. А якими уявляєш їх ти? Вони добрі чи злі? Пофантазуй і виконай танець Снігової Королеви або Баби Яги.

М/ф «Крижане серце».

Створи зимову казку за допомогою звуків. Вибери музичні інструменти, щоб передати заметіль, віхолу або танок крижинок.

Уяви себе композитором/ композитркою. Вигадай мелодію до вірша О. Сенатовича.

Сніговик Морквяний Ніс
вгору віника підніс
і питає: «Перехожі,
чом на мене ви не схожі?»

Вивчаємо ноту «фа».

15. Зимові фантазії

Наближаються зимові свята. Усі діти радіють — незабаром канікули! Це час, коли можна пограти у сніжки, зліпити кумедного сніговика, покататися на санках, лижах, ковзанах.

Розглянь картини. Як художники зобразили зимові розваги дітей? А як ти любиш розважатися взимку?

Створи композицію «Веселі сніговики» (аплікація, за бажанням біла гуаш).

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Поцікався у рідних, які різдвяні традиції поширені у вашому краї.

15. Зимові фантазії

Ось і наближаються веселі та дзвінкі зимові свята! Ти вже давно очікуєш на них — правда ж? Новорічна й різдвяна музика дуже важлива — до домівок приходять колядники та щедрувальники! Вони співають старовинні обрядові пісні — **колядки і щедрівки**.

Колядка та щедрівка — вітальні пісні, які виконують на Новий рік та Різдво.

*К. Стеценко. Чи дома-дома хазяїн дома?
Л. Горова. Ой радуйся, земле...*

Порівняй колядки. Про що в них ідеться? Як звертаються колядники до господарів дому? Що вони їм бажають? Яка із цих колядок сучасна, а яка — давня?

Обробка — це «прикрашання» мелодії музичного твору.

ЩЕДРИК

Українська народна пісня

Обробка М. Леонтовича

Щед - рик, щед-рик, щед - рі - воч - ка, при - ле - ті - ла лас - ті - воч - ка.
Ста - ла во - на ще - бе - та - ти, гос - по - да - ря ви - кли - ка - ти.

2. «Вийди, вийди, господарю,
подивися на кошару:
там овечки покотились,
а ягнички народились».

3. В тебе товар весь хороший,
будеш мати мірку грошей.
Хоч не гроші, то полова,
в тебе жінка чорноброва».

М/ф «Щедрик» (обробка О. Скрипки).

16. Подорожуємо до театру

Завітаймо разом із королем Декором до королівства Декоративного Мистецтва й відвідаймо театр.

Спробуємо розгадати секрети творчості художників-декораторів. Вони створюють декорації, які допомагають зануритись у дійство вистави.

Щоб глядачі відчули атмосферу спектаклю, художники зображають природу, тварин, будинки на декораціях не такими, якими вони є насправді, а декоративно.

Декоративне зображення — спрощене, узагальнене, прикрашене зображення.

Розглянь декорації. Що на них незвичного у зображенні дерев і рослин?

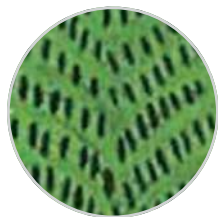
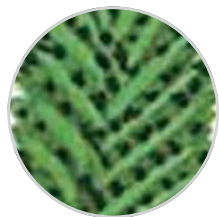
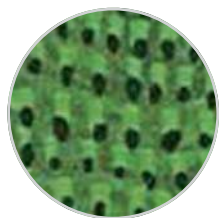

Яке із зображень лісу на картинах є декоративним?

Розглянь, як українська народна художниця Марія Приймаченко намалювала дерева. Поясни, чому їх зображення декоративне.

Намалюй ліс для декорації до вистави «Лісова школа» (гуаш).

Бережи природу, допомагай дорослим саджати дерева.

16. Подорожуємо до театру

Запрошуємо тебе у подорож до королівства Співучих Мелодій і потрапити до дивовижного будинку, схожого на палац. Це — оперний театр! У ньому актори не розмовляють, а співають. Саме тут відбувається оперна вистава!

Опера — музична вистава, у якій всі персонажі співають.

Коли мешканці цього королівства співають разом, вони утворюють **хор**. Але найталановитіші з них зазвичай співають окремо, це — **солісти**.

Соліст
і солістка

Хор

Музика *Б. Фільц*, вірші *Т. Савчинської-Латик*. Опера-казка «Лісова школа» (Пісня лісових мешканців «Дзень-дзелень дзвіночки дзвонять...»; Пісня Ворона-вчителя «Ось оцю важливу книгу...»).

Які герої опери-казки співають хором, а які — сольоно? Як звучали мелодії їхніх пісень? Що трапилося у лісовій школі?

ПІСНЯ ПРО ЗАРЯДКУ

Із музичної казки «Урок для звірят»

Музика О. Янушкевич

Слова М. Ясакової

1. Розбудило сонечко нас з тобою,
повело нас сонечко за собою.
Хлопчики й дівчатка,
я і ти, робимо зарядку:
раз, два, три. (Двічі)
Робимо зарядку:
раз, два, три. (Двічі)

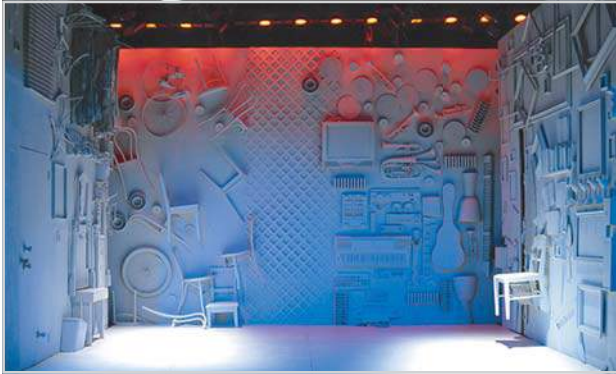
2. Ручками до сонечка потягнулись,
весело всі сонечку усміхнулись,
плещемо в долоні я і ти.
Прокидайтесь, соні:
раз, два, три. (Двічі)
Прокидайтесь, соні,
раз, два, три. (Двічі)

3. Повернулись вліво, потім — вправо.
Хто ще так несміло робить вправи?
Більш не позіхаємо я і ти,
весело стрибаємо:
раз, два, три. (Двічі)
Весело стрибаємо:
раз, два, три. (Двічі)

17. Подорожуємо до театру

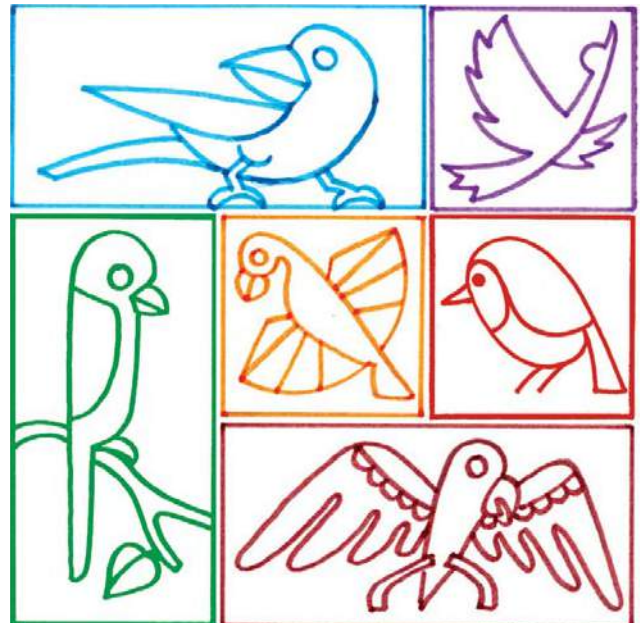
Художники-декоратори не тільки малюють декорації, а й створюють для театральних вистав рельєфні зображення.

Розглянь декорацію і знайди на ній рельєф.

Створить рельєфну композицію для декорації до вистави «Птахи у лісовій школі» (пластилін). Для цього потрібно прикріпити свій рельєф із зображенням птаха на картон однакового розміру — квадратний або прямокутний.

Прочитай свою улюблену українську народну казку. Поміркуй, які декорації можна створити для вистави за нею на сцені шкільного театру.

17. Подорожуємо до театру

У лісовій школі трапилася неприємність — зникли літери з букваря! Разом із героями опери «Лісова школа» вирушаймо на пошуки.

Б. Фільц. Опера-казка «Лісова школа» (Пісня Горобця; Пісня Журавля; Пісня лісових мешканців).

Як музика передає казкові події? Охарактеризуй пісні кожного персонажа опери-казки.

Виконай «Пісню про зарядку» з рухами.

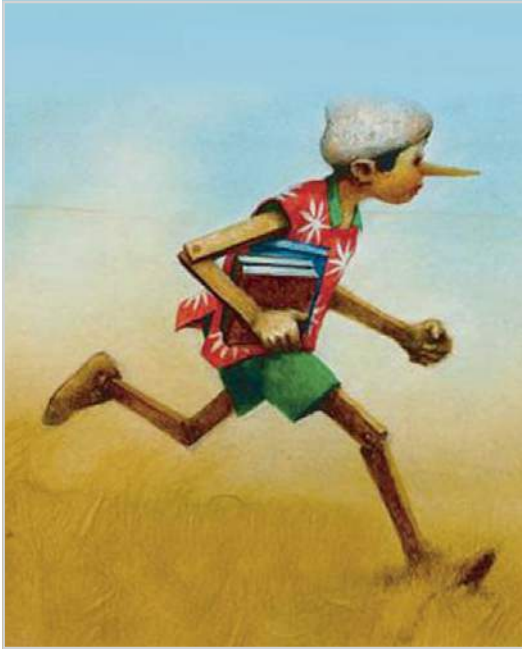

В. Нестайко. Дивовижні пригоди в лісовій школі (відеOVERсія).

На дозвіллі прочитай книгу В. Нестайка «Дивовижні пригоди в лісовій школі».

18. Казка у театрі та кіно

Італійський письменник Карло Коллоді створив казку «Пригоди Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки». Головні герої його твору — ляльки, які виступають у театрі.

М/ф «Піноккіо».

Пригадай усіх героїв відомої казки. Порівняй зображення її персонажів у скульптурі та книжковій графіці.

Розглянь ілюстрації до книжок «Пригоди Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки» та «Золотий ключик, або Пригоди Буратіно». Зверни увагу на вирази облич, міміку.

Перетвори смайлик на героїв казки «Пригоди Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки» (олівці, фломастери).

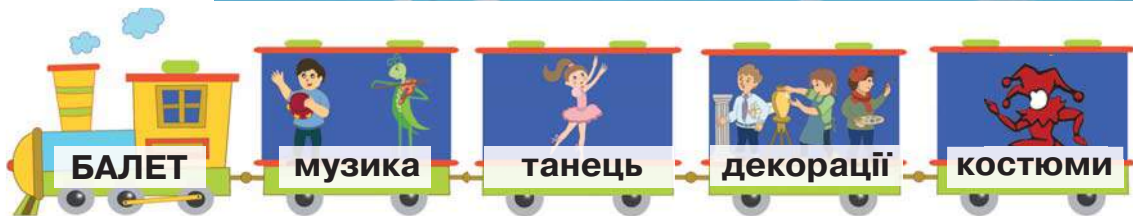
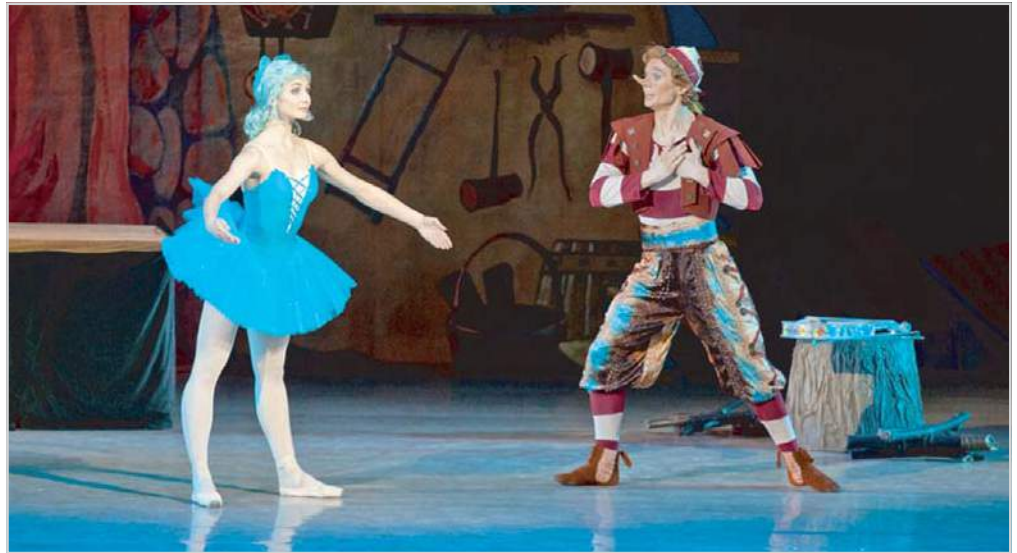

Чи довелося тобі дивитися казку про Піноккіо на сцені театру? Якщо так, то порівняй свої враження від книжки, спектаклю і мультфільму.

18. Казка у театрі та кіно

А сьогодні ми вирушимо до королівства Танцювальних Ритмів! Тут усі не розмовляють, і навіть не співають, а танцюють! Це також музична вистава! Її називають **балетом**!

Ю. Шевченко. Буратіно і чарівна скрипка (перша дія, перша картина «Галоп»; перша дія, друга картина «Тато Карло»).

Як музика передає настрій героїв цієї казки? Які танці — сольні, ансамблеві чи групові — ти побачив/побачила у цій виставі?

А МИ ЛЮБИМО ЧИТАТИ

Із музичної казки «Урок для звірят»

Музика О. Янушкевич

Слова М. Ясакової

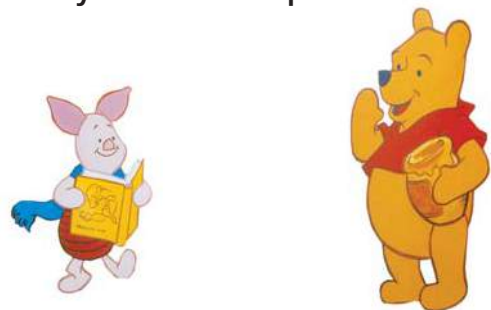
1. У чудовий світ казковий,
в таємничий світ
відкриває двері школа
нам з дитячих літ.
І веде нас по доріжках
за дзвінком дзвінок,
сторінки гортає книжка,
ля-ля-ля-ля, (Двічі)
добрі гноми, Білосніжка,
ля-ля-ля-ля, (Двічі)
надають урок.

2. Карабаси-Барабаси
теж у гості звать.
Наші друзі в кожному класі
у книжках живуть.
І навчить нас неодмінно,
як творить добро,
неслухняний Буратіно,
ля-ля-ля-ля, (Двічі)
ніжна дівчина Мальвіна,
ля-ля-ля-ля, (Двічі)
і сумний П'єро.

3. П'ятачок із Вінні-Пухом —
хто не радий їм?
Ця весела книжка другом
стала нам усім.
Навіть сонце здивувалось,
що не видно нас.
А ми просто зачитались,
ля-ля-ля-ля, (Двічі)
ми читали і сміялись,
ля-ля-ля-ля, (Двічі)
веселився клас.

На дозвіллі прочитай казку Карло Коллоді «Пригоди Піноккіо». Порівняй події в балеті та казці.

19. Казка у театрі та кіно

Про пригоди Піноккіо (Буратіно) знято багато мультфільмів. Адже глядачів захоплюють неймовірні пригоди дерев'яного хлопчика, як він долає численні перешкоди, щоб розкрити таємницю, сховану в комірчині татка Карло.

М/ф «Пригоди Буратіно».

Пригадай, який персонаж подарував хлопчикові золотий ключик. Який театр виявився за потаємними дверима?

Порівняй зображення черепах на ілюстраціях. Яка з них має вигляд казкової? Поясни свою думку.

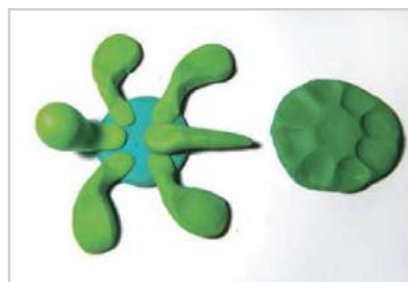

Поміркуй, чим відрізняються способи створення персонажів у намальованому та пластиліновому мультфільмах.

Виліпи черепаху Тортілу — персонажа пластилінового мультфільму.

Пофантазуй і запропонуй комп'ютерну гру за мотивами казки про Піноккіо (Буратіно).

19. Казка у театрі та кіно

Наша подорож балетною виставою триває! Ти, звичайно, вже знаєш, чим різняться казка «Піноккіо. Історія дерев'яної ляльки» та балет «Буратіно і чарівна скрипка». У балеті творить дива музичний інструмент! Згадай який! Дійсно, музика — справжня чарівниця! Подорожуємо далі!

Па — рухи танцю, які виконують балерина або танцівник.

Ю. Шевченко. Буратіно і чарівна скрипка (друга дія, перша картина «У таверні — лисиця Аліса та кіт Базиліо»; друга дія, друга картина «У царстві Мрій»).

Який характер цих музичних номерів? Які настрої і почуття передає музика? Рухи яких героїв казки видалися тобі незвичними?

Пуанти — взуття із тканини, яке допомагає балерині ставати на носочки.

Виконай пісню «А ми любимо читати» у відповідному настрої.

М/ф «Пригоди Піноккіо».

Вибери музичний інструмент, що звучав у балеті про Буратіно.

20. Казка у театрі та кіно

Героїня казки Г.-К. Андерсена «Русалонька» набула неабиякої популярності в усьому світі.

На батьківщині славетного данського казкаря її зобразили у скульптурі — і Русалонька стала одним із символів Копенгагена.

Про неї знято фільми й мультфільми. У процесі їх створення художники-мультиплікатори зображають підводне царство, в якому живуть русалки та різнокольорові риби.

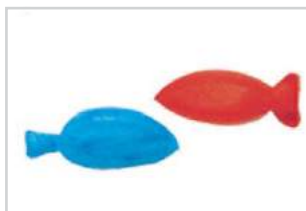
Розглянь, як зображено на картині риб, водорості, корали. Зверни увагу на розмаїття форм та кольорів. Визнач використані в композиції основні та похідні кольори.

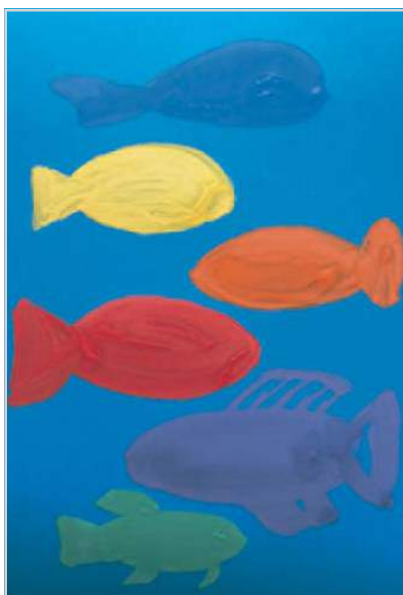
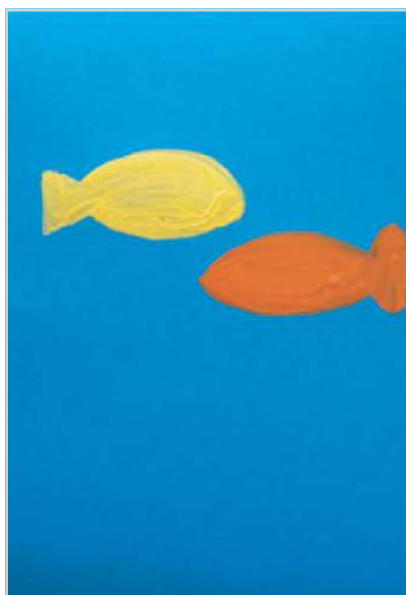

Уяви себе художником-/художницею-мультиплікатором і придумай морське середовище для мультфільму «Русалонька». Намалюй композицію «Підводне царство» (акварель або гуаш; кольоровий папір). Використай основні та похідні кольори.

Варіант 1

Варіант 2

Які емоції викликає у тебе різнобарв'я на картині?
Які кольори покращують твій настрій?

20. Казка у театрі та кіно

Наша подорож країною Мистецтва триває. Сьогодні ознайомимося із **мюзиклом**. Він може бути театральною виставою і музичним фільмом. У ньому є і пісні, і танці, і діалоги.

Нумо разом переглянемо фрагменти мюзиклу «Русалонька» за казкою Г.-К. Андерсена!

Музика А. Менкена, вірші Г. Ешмана. Мюзикл «Русалонька» (Пісня русалоньки Аріель; Пісня відьми Урсули).

Якими музичними засобами композитор передав характери русалоньки Аріель і відьми Урсули? Вибери слова, які відображають настрій музики.

РАДІСНИЙ
СВЯТКОВИЙ

ЖАЛІСНИЙ
ГРАЙЛИВИЙ

ТРИВОЖНИЙ
ВЕСЕЛИЙ

ЗАДУМЛИВИЙ
СУМНИЙ

ТРАЛЯЛЯЙ

Музика А. Улицької

Слова А. Качана

Весело, завзято

Вже зо - зу - лі чор-но-бро - ві по - ле - ті - ли за Ду-най. За-ли-шив-ся
 Приспів:
 у діб - ро - ві пе - ре - сміш-ник тра - ля - ляй. Тра-ля-ляй гні-зда не
 ма - є, в теп-лий край не від - лі - та - є. Тіль - ки й зна - є, що зда -
 -ля все ко - гось пе - ре - крив - ля: «Тра - ля - ля!..»

- Гей, послухай, траляляй! Ти даремно час не гай.
Краще в дуплах до зими запасай собі корми.
Приспів.

Пограй із друзями у гру «Веселі бульбашки». Наберіть воду у склянки. Дмухайте у трубочки і створіть ритмічну мелодію!

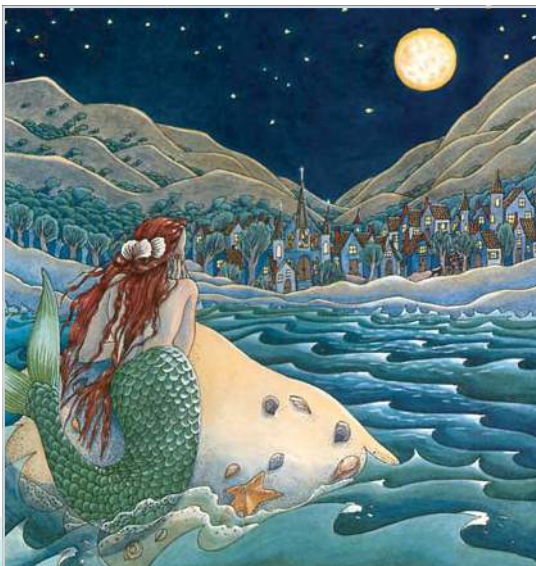
21. Казка у театрі та кіно

Сьогодні ми разом із королем Декором створимо зображення середовища для вистави не лише про Русалоньку, а й для інших казок-вистав, дія яких відбувається біля моря.

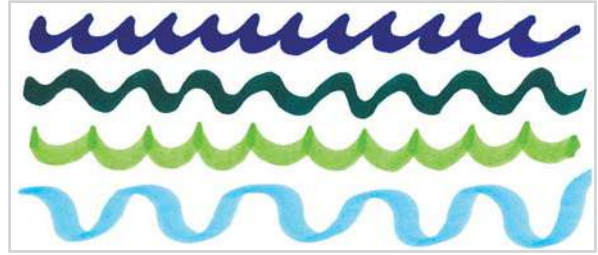
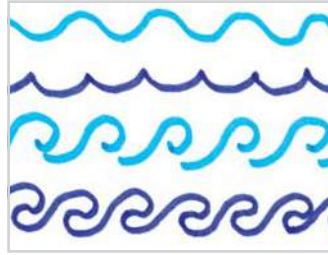
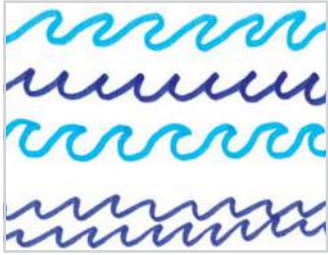

Порівняй зображення морських хвиль на картині, декорації, у книжковій графіці та скульптурі.

Розглянь ритмічні лінії, що нагадують хвилі.

Намалюй море з бурхливими хвилями, яке можна було б використати у театральній програмці до казкової вистави.

Варіант 1

Варіант 2

Покажи рухами, як хвилюється бурхливе море. Обговори з рідними користь морської води для здоров'я.

21. Казка у театрі та кіно

Мюзикл-мультфільм «Русалонька» швидко став надзвичайно популярним, і через деякий час за його мотивами було створено мюзикл — театральну виставу «Русалонька».

Музика А. Менкена, вірші Г. Ешмана.
Мюзикл «Русалонька» (пісня «Під морем»).

М/ф «Русалонька».

Розкажи про свої враження від почутої музики.
Як ти вважаєш, чому ця пісня здобула багато нагород?

Мюзикл «Русалонька».

Вибери слова, що характеризують музику кожного персонажа мюзиклу.

СПІВУЧА
СХВИЛЬОВАНА
ВЕСЕЛА
ГРАЙЛИВА
СУМНА

ЧІТКИЙ
ТАНЦЮВАЛЬНИЙ
РІШУЧИЙ
ОДНОМАНІТНИЙ

Виконай пісню «Траляляй» із рухами.

Порівняй мюзикл-мультфільм і мюзикл-виставу. У чому їх відмінності? Пригадай характер героїв мюзиклу і вигадай для кожного з них виразні рухи та жести відповідно до музики. Виконай їх під музичний супровід.

22. Цікава анімація

Птахи зачаровують людей не тільки здатністю літати, вмінням співати, а й красою та грацією рухів. У наш час пташки — це ще й «зірки» анімації.

М/ф «Курча в клітиночку».

Розглянь, як просто і цікаво зображено пташеня — героя мультфільму «Курча в клітиночку».

Знайди спільне й відмінне у зображеннях тварин на світлинах і в мультфільмах.

Уяви себе художником-/художницею-аніматором і намалюй оригінальні зображення тварин — персонажів мультфільмів (*кольорові олівці*).

Спостерігай за звичками та рухами тварин, прислухайся до співу птахів, зокрема навесні, коли він особливо дзвінкий.

22. Цікава анімація

Хіба можна уявити анімацію без музики? Мультфільми цікаві тим, що персонажі в них — звірі та птахи — співають пісні, як люди.

М/ф «Курча в клітинку». Музика *В. Шаповаленка*, вірші *Е. Мошковської* (Хор курчаток; Пісня Курчати в клітинку; Фінальний хор курчаток).

Якими музичними засобами композитор передав характери героїв мультфільму?

ЩЕБЕТАЛА ПТАШЕЧКА

Українська народна пісня

Ще - бе - та - ла пта - шеч - ка під ві - ко - неч - ком,
спо - ді - ва - лась пта - шеч - ка вес - ни з со - неч - ком.

2. «Прилинь, прилинь, чаронька, весна красная, як легенька хмаронька в небі ясна.
3. Осип луки перлами, вкropи росами, розлийся джерелами стоголосими!»
4. Щебетала пташечка під віконечком, сподівалась пташечка весни з сонечком.

Веснянки — народні пісні про пробудження природи.

Разом із друзями пограй у гру «Заклик весни».

23. Цікава анімація

Мистецькі стежинки можуть привести тебе до будь-якого куточка світу. Сумуєш за спекотним літом? Тоді завітаймо до Африки, де живуть одні з найбільших у світі тварин — слони.

Поглянь, як незвично митці зобразили слонів.

Пофантазуй і виліпи слоника для пластилінового мультфільму.

Об'єднайте слонів у групи за кольорами і створіть композиції «Слоники грають у м'яч».

Які анімаційні фільми про тварин ти знаєш?

23. Цікава анімація

М/ф «Як Петрик П'яточкін слоників рахував».
Музика *В. Бистрякова*, вірші *О. Вратарьова*.

Як композитор передав характер Петрика? Як звучала музика: швидко чи повільно? Який настрій вона у тебе викликала? Чи можна назвати цей мультфільм мюзиклом?

Такт — відстань між сильними долями у музиці.

Тактова риска — вертикальна риска, що розділяє ноти на такти.

Розмір такту позначають на початку твору після скрипкового ключа. Такт починається із сильної долі.

Скільки тактів у музичному прикладі?

Вивчаємо ноту «соль».

24. Чарівні перетворення

Художники-аніمالісти люблять тварин і багато їх малюють. Зобразити звірів, птахів у русі складно. Митці, як справжні чарівники, можуть передати політ птаха на папері або полотні.

Розглянь форму птаха. З яких частин вона складається?

Намалюй птаха, який літає (акварель).

Варіант 1

Варіант 2

Пригадай, про яких птахів ідеться, коли кажуть «стукає, мов ...»; «співає, як ...»; «ступає, наче ...»; «крива, як ...».

24. Чарівні перетворення

Флейта

Струнні інструменти

Запрошуємо тебе до незвичайної казки «Петрик і Вовк», про яку розкажуть музичні інструменти, що мають різні тембри!

Тему Петрика виконують **струнні музичні інструменти**. Тему Пташки — **флейта**. Вона належить до родини **духових інструментів**.

Тембр — забарвлення людського голосу або музичного інструмента.

С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк» (теми Петрика і Пташки).

Охарактеризуй тембр інструмента, який виконував тему Пташки.

ЗАЦВІЛА В ДОЛИНІ...

Музика *Я. Степового*

Слова *Т. Шевченка*

За-цві-ла в до - ли - ні чер - во - на ка - ли - на, ні-би за-смі - я - лась дів-чи-на - ди - ти-на.

2. Любо, любо стало,
пташечка зраділа,

пташечка зраділа
і защебетала.

Вивчаємо ноту «ля».

25. Чарівні перетворення

Український народ склав чимало казок про птахів. Один з улюблених казкових персонажів — півник. Відтак не дивно, що його зображення ми можемо побачити на вишитих рушниках, картинах, у скульптурі та народних іграшках.

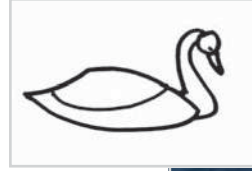
Розглянь, як по-різному митці зображають красеня півня.

Чим відрізняється його зображення у творах майстрів декоративного мистецтва: у розписі, народній іграшці й вишивці?

Досліди форму плаваючих птахів.

Пригадай українську народну казку, у якій чарівні перетворення відбувалися з качкою. Намалюй качечку, яка плаває (кольорові олівці).

Гра-пантоміма: зобрази рухи пташки — персонажа симфонічної казки «Петрик і Вовк».

25. Чарівні перетворення

Кларнет

Гобой

Симфонічна казка триває.
Кого зустрів хоробрий хлопчик
Петрик? Дізнаймося!

Тему Качки виконує **гобой**. Він
має теплий і густий тембр. Тему Киці
виконує **кларнет**. У нього м'який тембр.
Ці інструменти належать до родини
духових.

С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк» (тема Качки,
тема Киці).

Охарактеризуй тембри тем Качки і Киці. У якому регістрі
звучить музика?

С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк». Вистава Британської Королівської балетної школи.

Виконай пісню «Зацвіла в долині...».

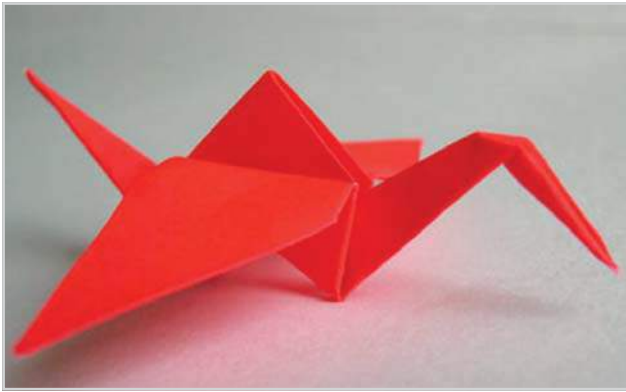

Вибери музичний інструмент, який виконує тему Качки в симфонічній казці «Петрик і Вовк».

Поміркуй, чи можна озвучити тему Киці на барабани.

26. Чарівні перетворення

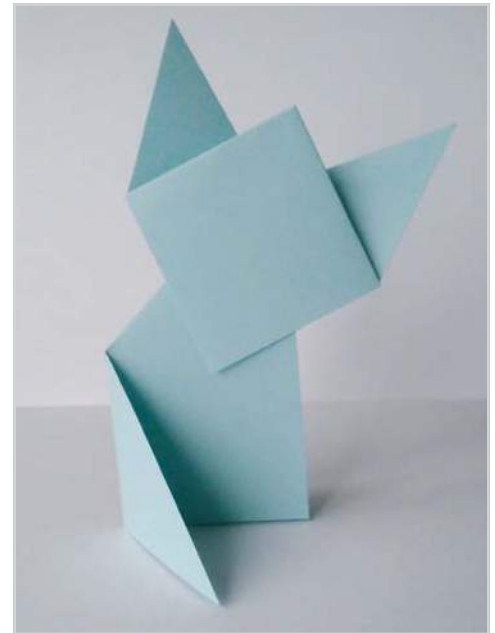

Чи відомо тобі, що з паперу можна складати дивовижні іграшки, зокрема тварин? Вони надзвичайно цікаві та привабливі!

Оригамі — мистецтво складання фігурок із паперу.

Навчися чарівним перетворенням — створи іграшку-оригамі. Склади кумедне вовченя з паперу.

У вільний час потренуйся виготовляти сувеніри-оригамі, які можна буде подарувати друзям.

26. Чарівні перетворення

Фагот

Сьогодні ми познайомимося з іншими героями симфонічної казки.

Тему Дідуся виконує **фагот**. А злого Вовка композитор довірив озвучувати трьом **валторнам** — **мідним духовим інструментам!**

Постріли мисливців відтворюють **ударні музичні інструменти: великий барабан і литаври.**

Валторна

Литаври

С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк» (тема Дідуся, тема Вовка, тема Мисливців).

Які тембри мають інструменти, що звучать у казці? У якому регістрі? Чи можна флейтою озвучити тему Вовка?

М/ф «Петрик і Вовк».
Симфошоу «Петрик і Вовк»
з пісочною анімацією.

Виконай пісню «Ой на горі жито...» з рухами.

Разом з однокласниками створи незвичний оркестр. Слухаючи казку «Петрик і Вовк», фантазуйте і показуйте, як грають на струнних, духових, ударних інструментах.

27. Зустрічаємо літо!

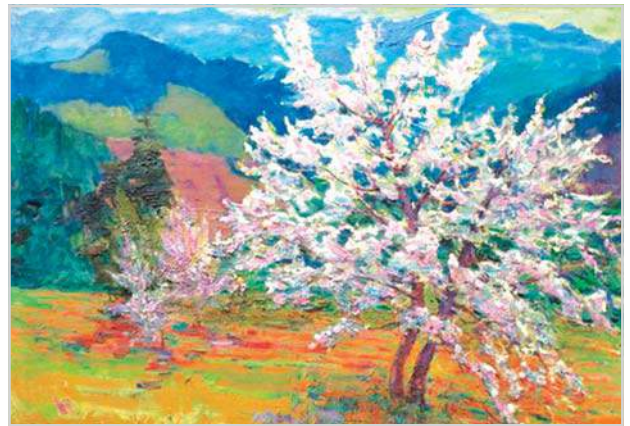

Наближається літо! Художники відображають зміни, що відбуваються у природі, та вчать у неї кольорової гармонії — створюють на картинах певний колорит.

Колорит — гармонійне поєднання кольорів на картині.

Порівняй колорит картин, на яких зображено різні пори року. Які кольори та їх відтінки переважають на кожній із них?

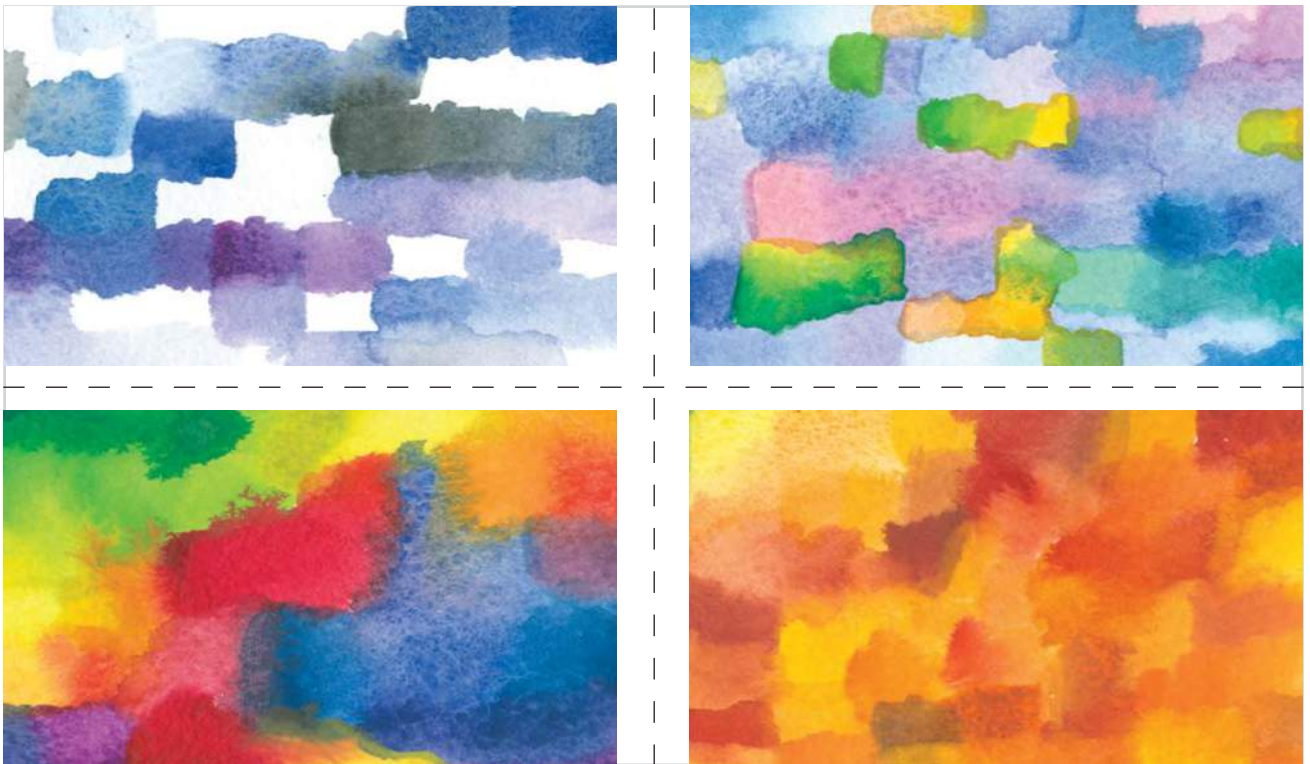

Досліди, як утворюються нові відтінки кольорів (акварель «по-мокрому»).

Розділи аркуш на чотири частини. На кожній із них добери колорит певної пори року (акварель «по-мокрому»). Розріж аркуш за роздільними лініями.

Об'єднайте отримані малюнки в чотири композиції за порами року: «Зима», «Весна», «Літо», «Осінь».

Одягаючись, добирай речі, гармонійні за кольором.

27. Зустрічаємо літо!

Як ти любиш проводити свій вільний час? Грати із друзями в комп'ютерні ігри, займатися спортом чи дивитися телевізор?

Сьогодні ми з тобою вирушимо до філармонії на концерт — слухатимемо музику.

Філармонія — це концертне приміщення, у якому виконують музику.

У концерті може звучати різна музика: **інструментальна** й **вокальна**.

Слово **концерт** означає «змагання». У великому музичному творі з такою назвою соліст/солістка і оркестр ніби змагаються одне з одним.

Концерт зазвичай складається із трьох частин:

перша частина

швидка

друга частина

повільна

третя частина

дуже швидка

А. Вівальді. Пори року. Концерт № 2 «Літо». Частина 1 (фрагмент); Частина 2 (фрагмент).

Які музичні інструменти «змагаються» в цьому концерті? Який характер його музики? У якому темпі виконано першу і другу частини концерту? Вибери слова, що характеризують музику за типом.

РУШНИЧОК

Музика А. Олейнікової

Слова Є. Левченко

1. Моя мама вишиває рушничок,
і на нім багато гарних квіточок:
є волошки, і калина, й колосок.
Моя мама вишиває рушничок.

Приспів:

Рушничок, рушничок, рушничок —
оберіг для діточок. (Двічі)

2. Посміхнувся веселково рушничок,
а матуся пригортає діточок.
Наче золото, рум'яний коровай.
Ти іще, моя матусю, вишивай.

Приспів. (Двічі)

Вивчаємо ноту «сі».

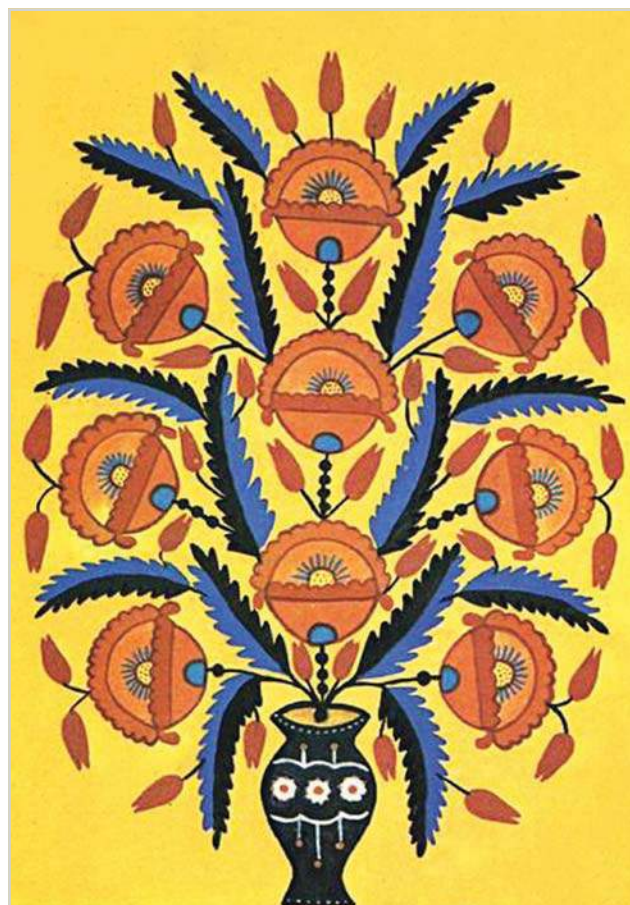
28. Зустрічаємо літо!

Мандруючи мистецькими стежинками, можна натрапити на казкове квітуче диво-дерево. Секрет у тому, що його ліва і права частини однакові — **симетричні**. Такі зображення часто трапляються у виробках декоративного мистецтва.

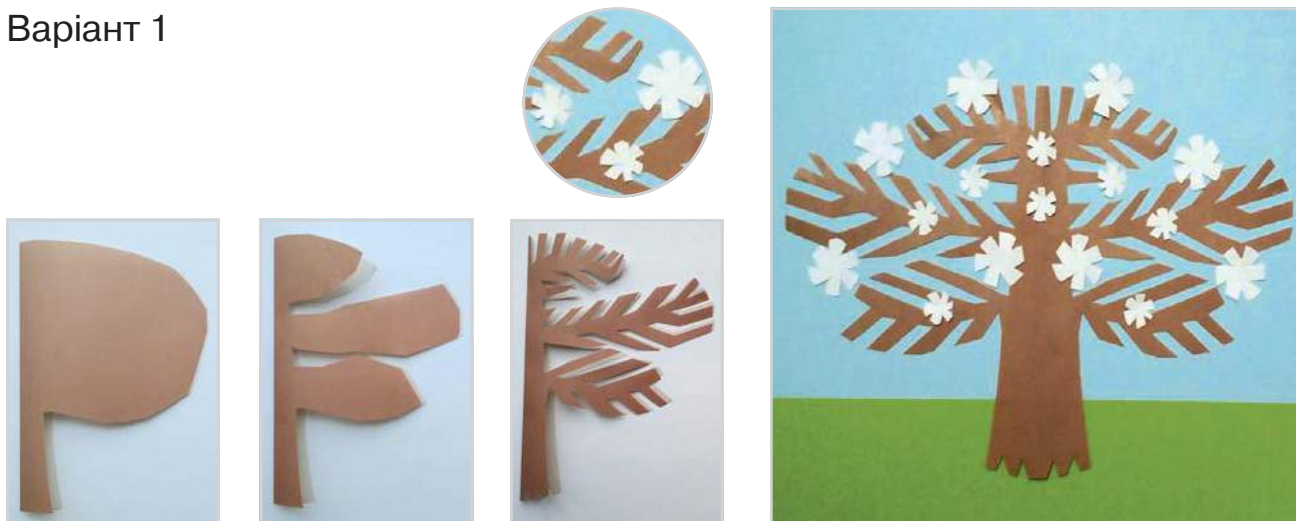
Поглянь, як народні митці майстерно зображують симетричні дерева.

Створи симетричне квітуче диво-дерево в аплікації (кольоровий папір, картон).

Варіант 1

Варіант 2

Досліди довкілля: знайди навколо себе симетричні предмети.

28. Зустрічаємо літо!

Буває, що влітку в ясний день іде теплий дощик. Композитор Антоніо Вівальді третю частину концерту «Літо» назвав «Гроза».

А. Вівальді. Пори року. Концерт № 2 «Літо».
Частина 3. «Гроза».
Українська народна пісня «Іди, іди, дощику...».

У якому темпі звучав твір? Чи змінювалася його динаміка? «Зіграй» музичну партію скрипки на уявному інструменті.
Порівняй враження від музики з настроєм картини.

Музична партія — це нотний текст, що виконує окремих музикант в оркестрі.

Що таке обробка пісні? Що незвичного в обробці пісні «Іди, іди, дощику...»?

Чому діти просять, щоб пішов дощик?

ІДИ, ІДИ, ДОЩИКУ...

Українська народна пісня-гра

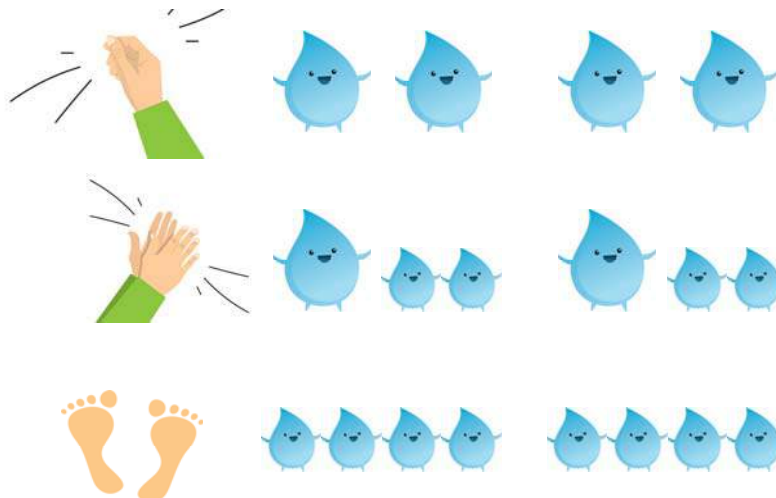
І - ди, і - ди, до - щи-ку, зва-рю то - бі бор - щи-ку в по-ли-в'я-нім гор - щи-ку!

І - ди, і - ди, до - щи-ку, цеб - ром, від - ром, дій - ни - це - ю над на - шо - ю

паш - ни - це - ю! І - ди, і - ди, до - щи-ку, зва-рю то - бі бор - щи-ку!

Створіть у групах супровід до пісні. Рухами імітуйте крапельки дощу.

29. Зустрічаємо літо!

Чарівниця Гармонія запросила всіх у гості до казкового міста Митців. На його вулицях і площах можна побачити незвичайні, оригінальні будиночки, прикрашені орнаментами, візерунками, квітами.

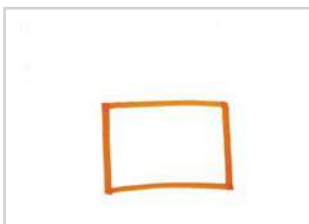
Розглянь будинки казкового міста. Що в них незвичайного?

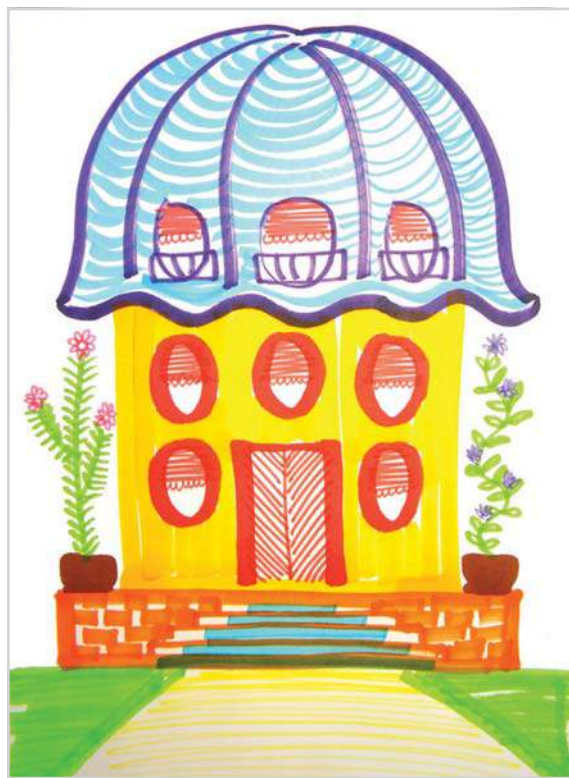
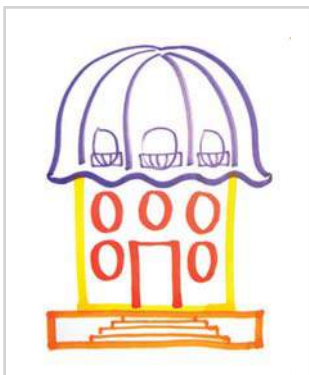
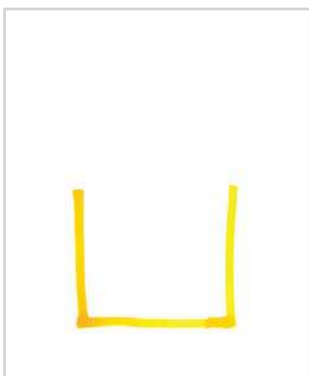

Пофантазуй і намалюй будиночок чарівниці Гармонії (фломастери, маркери).

Варіант 1

Варіант 2

Розглянь будинки на своїй вулиці. Чим вони відрізняються один від одного? Запропонуй, як їх можна прикрасити.

29. Зустрічаємо літо!

Сьогодні ми послухаємо великий музичний твір — **симфонію**. Зазвичай вона складається з чотирьох частин. Кожна з них звучить у різному темпі: швидкому, повільному, помірному і знову у швидкому.

Ф.-Й. Гайдн — Л. Моцарт — Е. Ангерер.
Симфонія іграшок (Дитяча симфонія).

Вибери інструменти, що звучать соло у «Симфонії іграшок». Поміркуй, чому цей твір отримав таку назву. Зверни увагу, якої частини в ньому не вистачає.

ПРОМІНЧИК

Музика і слова Н. Май

Я со - няч - ний про - мін - чик в до лонь - ки по - кла - ду. Я
со - няч - ний про - мін - чик до ла - ду до - ве - ду. Сві - ти, сві - ти, про - мін - чик, від -
дай сво - є теп - ло, щоб хоч на мить теп - лі - ше у - сім - у - сім бу - ло, щоб
хоч на мить теп - лі - ше у - сім - у - сім бу - ло.

2. Я і чужих, і рідних,
і всіх, кого люблю,
промінчиком чарівним
розраджу й звеселю.

Приспів.

3. Якщо в моїх долоньках
загасне раптом він,
я в сонечка на небі
візьму іще один.

Приспів.

Виберіть музичні інструменти і створіть супровід до пісні.

30. Зустрічаємо літо!

Зображення сонця нерідко можна побачити на картинах. На деяких із них саме воно є центром композиції і привертає до себе найбільшу увагу глядачів.

Розглянь, як розміщено сонце у композиції.

Створи аплікацію «Сонце — господар неба», на якій сонце буде центром композиції (*кольоровий папір*).

Варіант 1

Варіант 2

У вільний час потренуйся малювати композицію «Сонце» у графічному редакторі Tux Paint або в будь-якому іншому. Підготуй свої кращі творчі роботи для шкільної виставки.

30. Зустрічаємо літо!

У країні Музики шанують багатьох композиторів. Сьогодні ми послухаємо симфонію Вольфганга Амадея Моцарта.

М/ф «Маленький Моцарт».

Пригадай, хто виконує симфонію, у якому темпі має звучати її перша частина.

В.-А. Моцарт. Симфонія № 40 соль-мінор. Перша частина (фрагмент).

Уяви себе диригентом/диригенткою оркестру. Передай уявною диригентською паличкою характер щойно прослуханої музики. Добери до неї слова-характеристики:

стрімка радісна повільна мажорна сумна мінорна замріяна

Виконай пісню «Промінчик» із рухами.

Підготуй програму концерту з пісень, вивчених протягом року.

Додаток 1

БІЛА КАЗКА

Нам з ди-тя-чих мрій каз-ку бі-лу ві-тер-сні-го-вій знов на-ві-яв.
Ві-хо-ла ї-ї за-круж-ля-ла. При-ві-та-ла зи-монь-ка, при-ві-та-ла.
При-ві-та-ла зи-монька, при-ві-та-ла. Рік но-вий- рік на-дій. Вір-них
дру-зів щи-ре сло-во. Бі-лий сніг, ра-дість, сміх, но-во-річ-на ніч каз-
ко-ва. Це для вас, це для нас я-лин-ко-ве ди-во.
Це для вас, це для нас друж-ба зас-ві-ти-ла.

ПІСНЯ ПРО ЗАРЯДКУ

f
Роз-бу-ди-ло со-неч-ко нас з то-бо-ю. По-ве-ло нас со-неч-ко за со-бо-ю.
Хлоп-чи-ки й дів-чат-ка, я і ти, ро-би-мо за-ряд-ку:
раз, два, три, раз, два, три, раз, два, три. Ро-би-мо за-ряд-ку: раз, два, три.

РУШНИЧОК

Мо-я ма-ма ви-ши-ва - є руш-ни - чок, є на нім ба - га - то гар-них кві-то - чок: є во - лош-ки, і ка-ли-на, й ко-ло - сок - мо-я ма-ма ви-ши-ва - є руш-ни - чок. Руш-ни - чок, руш-ни-чок, руш-ни - чок - о-бе - ріг для ді - то - чок. Руш-ни - чок, руш-ни-чок, руш-ни - чок - о - бе - ріг, о - бе-ріг для ді - то - чок.

А МИ ЛЮБИМО ЧИТАТИ

f
У чу - до - вий світ каз - ко - вий, вта - єм - ни - чий світ
від - кри - ва - є две - рі шко - ла нам з ди - тя - чих літ.
І ве - де нас по до - ріж - ках за дзвін - ком дзві - нок.
Сто - рін - ки гор - та - є книж - ка, ля-ля-ля - ля - ля - ля - ля - ля,
доб - рі гно - ми, Бі - ло - сніж - ка, ля-ля-ля - ля - ля - ля - ля - ля,
нам да - ють у - рок.

ОЙ НА ГОРІ ЖИТО...

Ой на го - рі жи - то... Си - дить зай - чик, він ніж -
ка - ми че - бе - ря - є. Ко - ли б та - кі ніж - ки ма - ла,
то я б ни - ми че - бе - ря - ла, як той зай - чик, як той зай - чик.

Ой на горі просо — сидить зайчик,
він ніжками чеберяє.
Коли б такі ніжки мала,
то я б ними чеберяла,
як той зайчик,
як той зайчик.

Ой на горі гречка — сидить зайчик,
він ніжками чеберяє.
Коли б такі ніжки мала,
то я б ними чеберяла,
як той зайчик,
як той зайчик.

Додаток 2

МИСТЕЦЬКИЙ СЛОВНИЧОК

Балет — музичний спектакль, у якому всі персонажі танцюють.

Вокальна музика — музика, яку співають.

Декоративне зображення — спрощене, узагальнене, прикрашене зображення.

Динаміка — сила звучання музики.

Інструментальна музика — музика, яку виконують на музичних інструментах.

Колорит — гармонійне поєднання кольорів на картині.

Композиція — поєднання частин художнього твору в одне ціле; твір мистецтва.

Лад — узгодженість (співдружність) музичних звуків.

Мюзикл — музична театральна вистава або музичний фільм.

Обробка — це «прикрашання» мелодії музичного твору.

Опера — музичний спектакль, у якому всі персонажі співають.

Оригамі — мистецтво складання фігурок із паперу.

Орнамент — ритмічне повторення зображення кілька разів.

Палітра — спеціальна дощечка для змішування фарб.

Рельєф — скульптурне зображення, виконане на площині.

Ритм (в образотворчому мистецтві) — повторення однакових частин у художньому творі.

Ритм (у музиці) — чергування коротких і довгих звуків.

Силует — узагальнене площинне зображення предмета, виконане одним кольором.

Симетричне зображення — зображення, ліва і права частини якого однакові.

Симфонія — великий музичний твір для оркестру, який зазвичай складається з чотирьох частин.

Сюїта — музичний твір, який складається з кількох частин, поєднаних однією темою.

Театр — вид мистецтва, у якому на сцені грають актори.

Тембр — забарвлення людського голосу або музичного інструмента.

Темп — швидкість виконання музичного твору.

Форма — зовнішній вигляд предмета.

Зміст

Образотворче мистецтво

4

8

12

16

20

24

28

32

36

40

44

46

50

54

1. Здрастуй, рідна школо!

2. Здрастуй, рідна школо!

3. Осінні враження

4. Осінні враження

5. Барвисті ритми

6. Барвисті ритми

7. Світ тварин у мистецтві

8. Світ тварин у мистецтві

9–10. У мистецтві завжди лад

11. Мистецькі подорожі

12. Мистецькі подорожі

13. Зимові фантазії

14. Зимові фантазії

15. Зимові фантазії

Музичне мистецтво

6

10

14

18

22

26

30

34

38

42

45

48

52

56

Образотворче
мистецтво

58

62

64

68

72

76

80

82

84

86

90

92

96

100

104

106

16. Подорожуємо до театру

17. Подорожуємо до театру

18. Казка у театрі та кіно

19. Казка у театрі та кіно

20. Казка у театрі та кіно

21. Казка у театрі та кіно

22. Цікава анімація

23. Цікава анімація

24. Чарівні перетворення

25. Чарівні перетворення

26. Чарівні перетворення

27. Зустрічаємо літо!

28. Зустрічаємо літо!

29. Зустрічаємо літо!

30. Зустрічаємо літо!

Додатки

Музичне
мистецтво

60

63

66

70

74

78

81

83

85

88

91

94

98

102

105

109

У підручнику використано:

ілюстрації та репродукції картин таких авторів: с. 1 С. Касьянов «Самчиківський розпис», с. 6 М. Дмитренко «Мелодія», с. 8 В. Мамчич «Кримське дерево», с. 10 Г. Колос «Ранок у Карпатах», Є. Гапчинська «Ранок у Парижі», с. 12 Н. Мачихіна «Натюрморт», с. 14 В. Плотнікова «Осінній натюрморт», с. 15 мистецька копія ілюстрації О. О. Супрун до казки «Два півники», с. 16 Т. Килівник «Айстри», М. Наїрашвілі «Айстри», с. 19 П. Рамні «Дощ», с. 22 М. Романишин «Свято. Аркан», с. 28 antotok «Лисиця», М. Степанова «Такса», С. М'юр «Пес», А. Дюрер «Лев», с. 38 А. Рябчевська «Ведмедик», с. 40 Г. Вільямс «Море», А. Мак-Кі «Планета 111», с. 42 Р. Бердшоу «Ніч, світло, міцний сон», с. 44 Дж. Кунс «Пес», Е. Дега «Маленька танцівниця», с. 45 В. Гартман «Хатка на курячих ніжках», ескіз костюмів до балету «Трільбі», с. 46 А. Лях «Північне сяйво», с. 49 Н. Беме «Різдвяна казка», с. 50 В. Єрко «Снігова Королева», Б. Белл «Снігова Королева», О. Васильєв «Снігова Королева», с. 54. В. Величкіна «З Новим роком!», Р. Макнейл «Сільський сніговик», «Переміщення сніговика», Р. Дункан із циклу «Зимові забави», с. 56 Н. Курій-Максимів «Різдвяна імпровізація», с. 59. К. Жерар «Круки й дерева», М. Приймаченко «Щур в дорозі», В. Жмак «Віпче Верховина», с. 64 Р. Інґпен «Піночкію», Л. Владимирський «Карабас Барабас», с. 65 Л. Владимирський «Мальвіна», «Буратіно й Артемон», с. 68 К. Грабен «Пригоди Піночкію», с. 76 К. Т. Трерн «Русалонька», У Мьон Кіль «Хвилі східного моря», с. 82 К. Сураджахроенджай «Ще один день в Раю», с. 84 Зенг Ксяо Лянґ «Чайки», с. 86 В. Карпець петриківський розпис, с. 92 Я. Зяблов «Лютий», Е. Колеснікова «Пейзаж на склі», М. Глушенко «Весна в Карпатах», «Київська осінь», с. 95 Л. Кириченко «Рушник», с. 96 М. Приймаченко «Червоні маки», с. 98 Ю. Бондар «Сліпий дощ з веселкою», с. 100 А. Головіна «Казковий будиночок», Р. Бернс «Котедж Тілдена у сутінках», Джей-Чел Пак «Казкове королівство», с. 102 О. Тихомиров «Сонце», с. 104 О. Гостев «Присвята Ван Гогу»;

вірші: с. 27 М. Рускуліс, с. 53 О. Сенатович;

фото скульптур: с. 32 С. Мердок «Білка», с. 36 Г. Гардет «Родина оленів», А. М. Делавега «Діти», с. 37 Лео Мол «Ведмеді», с. 68 Г. Чапенко скульптурна композиція «Буратіно», с. 72 Е. Еріксон «Русалонька», с. 76 М. Блекер і П. Десомма «Хвиля», с. 86 А. Бутко «Півень» із композиції «Дерево життя», с. 100 С. Рохал «Казковий будиночок»;

фото декорацій для вистав: «Аліса у Задзеркаллі» Театру танцю у Вассо, Нью-Йорк; Дж. Крауч «Зачарований острів»; О. Деб «Експатріант»;

кадри з мультфільмів: с. 11. «Школа зайців», режисер У. фон Мюнхов-Поль, с. 35 «ЧоМуха», режисер Я. Антонєць, с. 53 «Крижане серце», режисери К. Бак, Дж. Лі, с. 57 «Щедрик», режисер С. Коваль, с. 63 В. Нестайко «Дивовижні пригоди в лісовій школі», режисер А. Кочеткова, с. 71 «Пригоди Піночкію», режисер М. Хіґучі, с. 74, 78 «Русалонька», режисери Р. Клементс, Дж. Маскер, с. 80 «Курча в клітиночку», режисер Л. Зарубін, с. 83 «Як Петрик П'яточкін слоників рахував», режисер О. Вікен, с. 88 «Петрик і Вовк», режисер К. Джеронімі, с. 91 пісочна анімація «Петрик і Вовк» у виконанні С. Тельбух і Kyiv Fantastic Orchestra, с. 105 «Маленький Моцарт», режисери В. Дебєртін, У. Бейссел;

фото театральних вистав та балету: с. 66, 70 Ю. Шевченко «Буратіно і чарівна скрипка», Національна опера України, фото О. Путрова; с. 79 мюзикл «Русалонька», Бродвейський театр; с. 89 С. Прокоф'єв «Петрик і Вовк», Британська Королівська балетна школа, с. 94 Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, фото conservatory.lviv.ua/;

зображення ©shutterstock таких авторів: Beloborod, Reinekke, vitapakhai, anne_zhak, StanislawTokarski, ElenaShashkina, Anastasia Panait, OnlyFOOD, MaciejEs, Dualoroua, AlenaLazareva, Alka5051, Artos, Yarikart, TeguhMujiono, mastonart, Yoshi-5, Haso, tanuha2001, S-F, Sunny Studio; Valya Vitaly;

фото з відкритих інтернет-джерел: pixabay.com, freepik.com, nobledynasty.com, antiagingclinic.info, IvaOrr, AlexLevitsky&DmitryShamatazhi, cashadvance6online.com, nsou.com.ua, GreiciJacob, @Lantaire, hearthsong.com, pxhere.com, Музей Івана Гончара (honchar.org.ua), artukraine.com.ua, afisha.bigmir.net, А. Свиридов, EvgeneYaroslavsky, peccla.org, mysocialmate.com.